

บทที่ 4

การใช้รูปอ้างอิง

ในบทที่ 3 ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า รูปอ้างอิงตัวแสดงในปริจเจตเรื่องเล่าภาษามื่อนั้นมีหลายประเภท จำนวนการปรากฏของรูปอ้างอิงแต่ละประเภทตามที่ปรากฏในหัวข้อ 3.4 นั้นมีความแตกต่างกันมาก เช่น รูปศูนย์มีจำนวนมากที่สุดคือ 291 รูป ในขณะที่รูปชี้ชี้คมี การใช้ที่น้อยที่สุดเพียง 11 รูป การที่อัตราการปรากฏต่างกันมากเช่นนี้แสดงว่ารูปอ้างอิงแต่ละประเภทมีแนวโน้มที่จะปรากฏภายใต้ปัจจัยหรือสถานการณ์ที่ต่างกัน ในบทนี้จะจำแนกประเภทของปัจจัยที่ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปอ้างอิง และสรุปลักษณะการปรากฏรูปอ้างอิงแต่ละประเภท

4.1 ปัจจัยที่ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปอ้างอิง

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปอ้างอิงอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ปัจจัยทางภาษา และปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดง

4.1.1 ปัจจัยทางภาษา

ปัจจัยทางภาษาที่ทำให้เห็นความแตกต่างของการใช้รูปอ้างอิงแต่ละประเภทนั้นแบ่งย่อยได้เป็น 3 ประเภท คือ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ และปัจจัยทางปริจเจต ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์มี 3 ประเภท คือ หน้าที่ในประโยค บุรุษของนาม และการเป็นประธานในประโยคคำสั่ง ประโยคซ้ำ และนามานุกรม ประโยค ปัจจัยทางอรรถศาสตร์มี 3 ประเภท คือ สถานภาพทางความ ความชี้ชัด และความเจาะจง ส่วนปัจจัยทางปริจเจตมี 3 ประเภท คือ รอยต่อของปริจเจต การแทรกประโยค และการเปลี่ยนลักษณะการมองรวมทั้งหมดเป็น 9 ปัจจัย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : ปัจจัยทางภาษา

ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์	ปัจจัยทางอรรถศาสตร์	ปัจจัยทางปริจเจต
1. หน้าที่ในประโยค 2. บุรุษของนาม 3. การเป็นประธาน ของประโยคคำสั่ง, ประโยคข้້า และ นามานุประโยค	1. สถานภาพทาง ความหมาย 2. ความชัด 3. ความเจาะจง	1. รอยต่อของปริจเจต 2. การแทรกโครงสร้าง 3. การเปลี่ยนลักษณะ การมอง

ปัจจัยทั้ง 9 ประเภทนี้ แต่ละประเภทสามารถทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปร่างถึงในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นลักษณะความสัมพันธ์ในระดับโครงสร้างผิวขององค์ประกอบต่าง ๆ ในกลุ่มคำหรือในประโยค รวมทั้งคุณสมบัติเฉพาะขององค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งด้วย จากการศึกษาพบปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ที่กำหนดความเป็นไปได้ของการปรากฏของรูปร่างถึง 3 อย่าง คือ หน้าที่ในประโยค บุรุษของนาม และการเป็นประธานในประโยคคำสั่ง ประโยคข้້า และนามานุประโยค ปัจจัยทั้งสามอย่างมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1.1 หน้าที่ในประโยค

ในหัวข้อ 2.3 ของบทที่ 2 ได้อธิบายลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยคภาษาเมียนว่า เนื่องจากภาษาเมียนไม่มีวิภัติ ปัจจัย จึงต้องบอกหน้าที่ในประโยคด้วยตำแหน่งหรือการเรียงลำดับของคำ ปกติประโยคในภาษาเมียนจะมีการเรียงลำดับคำคล้ายในภาษาไทยคือ

หัวข้อ + ประธาน + กริยา + กรรมตรง + กรรมรอง
(topic) (subject) (verb) (direct object) (indirect object)

รูปอ้างอิงตัวแสดงเป็นคำหรือวลีที่มีคุณสมบัติเป็นนาม
ทั้งสี่ ดังนั้นจึงทำหน้าที่ต่าง ๆ ในประโยคได้ ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่ 4 ชนิด คือ
หัวข้อ ประธาน กรรมตรง และกรรมตามหลังบุพบท

นอกจากนั้นยังพบว่ารูปอ้างอิงอาจทำหน้าที่กรรมควบ
ประธานได้ คือ เป็นทั้งกรรมของคำกริยาที่มาข้างหน้าและเป็นประธานของคำกริยาที่ตามมา
เช่น คำว่า /nin3/ 'เขา' ในประโยคว่า

// nin3 buə1 tsuə4 nin3 dza:w6 tshuət4 ta:j3 //

เขา พวก รอ เขา อาบน้ำ ออก มา

' พวกเขารอเขาอาบน้ำ '

หน้าที่ในประโยคที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นแนวโน้มการ
ใช้รูปอ้างอิงมี 4 ชนิด คือ หัวข้อ ประธาน กรรมตามหลังบุพบท และกรรมควบประธาน ดังมี
รายละเอียดต่อไปนี้

ก. หัวข้อ (topic)

หน้าที่ "หัวข้อ" ในที่นี้หมายถึง หน้าที่ของคำที่อยู่ในตำแหน่งต้นสุดของ
ประโยค โดยอยู่หน้าตำแหน่งประธาน (subject) อีกรู้

กันเดล (Gundel 1975 อ้างใน Peansiri Ekniyom 1982 : 3-4)
อธิบายว่า คำที่เป็นหัวข้อนั้นจะเป็นจุดตั้งหลัก (point of departure) ในการสื่อสาร
หรือข้อมูลระหว่างผู้พูดผู้ฟัง และในประโยคทุกประโยคจะมี "หัวข้อ" เสมอ นอกจากนั้น
เพียรศิริ เกลนิสม (1982) ก็ได้อธิบายว่า ในประโยคที่ไม่มีหัวข้อแยกออกมาต่างหาก
(distinct topic) นั้น คำที่ทำหน้าที่เป็นประธานจะเป็นหัวข้อด้วย ประโยคที่มีหัวข้อ
แยกออกมดังกล่าวนี้คือ ประโยคที่เรียกกันว่าประโยคเน้นหัวข้อ (topicalized sentence)
นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม หน้าที่ "หัวข้อ" ในที่นี้ จะใช้หมายถึงเฉพาะหน้าที่ของคำที่
ปรากฏอยู่หน้าประธานในประโยคเน้นหัวข้อเท่านั้น เนื่องจากสามารถกำหนดความเป็นไปได้
ของการปรากฏของรูปอ้างอิงตัวแสดงได้ว่า จะต้องใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ
ปกติประโยคไม่จำเป็นต้องมีทั้งหัวข้อและประธานก็ได้ การแยกหัวข้อออกมาต่างหากแสดงว่า
ผู้พูดต้องการเน้นสิ่งนั้น นอกจากนั้น คำที่เป็นหัวข้อยังเป็นคำที่บอกว่าประโยคกำลังจะพูดถึง
อะไร เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ครบถ้วน

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่นี้เพียง 1 รูป คือ คำว่า /m2 taw3
fa:m1 / 'ฟามคนนี่' (ชื่อคน) ในประโยคข้างล่างนี้

ตัวอย่าง :

// m2 taw3 fa:m1 nwa:1 ๘ kw:ŋ4 maj4 muəŋ6 //

นี่ ลน. ชื่อ สข. (เขา) พุด ไม่ ฟัง

' ฟามคนนี่นะ พุดไม่ฟัง '

/m2 taw3 fa:m1/ 'ฟามคนนี่' เป็นรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่เป็นหัวข้อของประโยค

ข. ประธาน (subject)

คือหน้าที่ของคำที่อยู่ในตำแหน่งหน้าและติดกับคำกริยา ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ถ้าประธานของประโยคนั้นอ้างอิงถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานของประโยคที่มาก่อน ก็มักจะใช้รูปศูนย์ ซึ่งก็คือการละไว้ในฐานที่เข้าใจได้จากประโยคก่อนนั่นเอง ทั้งนี้เพราะ การที่ตัวแสดงถูกอ้างอิงอย่างต่อเนื่องในฐานะเป็นประธานของประโยคนั้น ย่อมทำให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกันว่าเป็นตัวแสดงตัวใด โดยเฉพาะถ้าประโยคที่ตามมาเป็นประโยคซ้ำซึ่งมีใจความเหมือนกับประโยคที่ผ่านมาแล้ว การอ้างอิงย่อมไม่มีความผิดพลาด ดังนั้นจึงนิยมใช้รูปศูนย์เป็นส่วนใหญ่

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคที่อ้างอิงถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานของประโยคที่มาก่อน 248 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 199 รูป หรือร้อยละ 80.24
2. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 49 รูป หรือร้อยละ 19.76 แบ่งเป็น
 - 2.1 รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 0.40
 - 2.2 รูปแทน 48 รูป หรือร้อยละ 19.35 แบ่งเป็น
 - 2.2.1 บุรุษสรรพนาม 47 รูป หรือร้อยละ 18.95
 - 2.2.2 คำเรียกใหม่ 1 รูป หรือร้อยละ 0.40

รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปชี้ชัด และ ลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

//lu:ŋ3 muəŋ6 tuəŋ6 tej6 nin4 ʔcʔ4 miŋ3 dza:w2 / ๘ miŋ3

กลางคืน มีด นิดหน่อฮ เขา สข. ไป เที้ยว (เขา) ไป

tiə3 ne:3 nwa:m1 la:ŋ6/

ที่สอง ลน. หมู่บ้าน

‘พอลบคำเขาก็ออกไปเที่ยว ไปเที่ยวสาวที่หมู่บ้านถัดไป’

/๕/ ‘เขา’ เป็นรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่ประธานและอ้างอิงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานในประโยคที่ผ่านมา

ส่วนประธานของประโยคที่อ้างอิงตัวแสดงคนละตัวกับประธานของประโยคที่มาก่อนนั้นจะใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเป็นส่วนใหญ่ เพราะการใช้รูปศูนย์ในสถานการณ์นี้อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เนื่องจากเป็นการอ้างอิงที่อยู่ในประโยคที่ต่อเนื่องกัน การใช้รูปศูนย์จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจว่าหมายถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานของประโยคที่ผ่านมา

ในข้อมูลมีรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคที่อ้างอิงตัวแสดงคนละตัวกับประธานของประโยคที่มาก่อน 160 รูป แบ่งเป็น

1. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 100 รูป หรือร้อยละ 62.5 แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแทน 66 รูป หรือร้อยละ 41.25 แบ่งเป็น
 - 1.1.1 บุรุษสรรพนาม 61 รูป หรือร้อยละ 38.13
 - 1.1.2 คำเรียกใหม่ 5 รูป หรือร้อยละ 3.13
 - 1.2 รูปซ้ำ 29 รูป หรือร้อยละ 18.13
 - 1.3 รูปชี้ชัด 5 รูป หรือร้อยละ 3.13
 2. รูปศูนย์ 60 รูป หรือร้อยละ 37.5
- รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ ลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// nin3 ma1 ʔɔːj6 ɲan2 piəw4 nɔː1 ʔɛ74 / nin3 kwːŋ4 naːj kaː6
 เขา แม่ อซาก กิน ผลไม้ ลก. เขา พุด ถาม ลอง
 nin3 ʔɔːj6 ɲan2 ha74 ɲuŋ3 piəw4 //
 เขา อซาก กิน อะไร ผลไม้
 ‘แม่เขาสากกินผลไม้ เขาจึงลองถามแม่ของเขาว่าอซากกินผลไม้อะไร’

/nin3/ ‘เขา’ เป็นรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่ประธาน และอ้างอิงตัวแสดงคนละตัวกับประธานของประโยคที่ผ่านมา

ค. กรรมตามหลังบุพบท (prepositional object)

คือหน้าที่ของคำที่อยู่หลังคำบุพบท จากการศึกษาพบว่า รูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่

นี้ได้ ต้องเป็นรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเท่านั้น เพราะคำบุพบทเป็นคำที่ต้องมีกรรมมารับข้างท้าย และคำ ๆ นั้นต้องมีรูปด้วย ถ้าใช้รูปศูนย์แล้ว ประโยคจะผิดไวยากรณ์ ดังนั้นถ้าการอ้างอิงมีความชัดเจนดี และไม่มีปัจจัยอื่นที่ทำให้ตัวแสดงต้องได้รับการเน้นย้ำแล้ว ผู้เล่าจะใช้บุรุษสรรพนามทำหน้าที่

จากข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลังบุพบท 7 รูป แบ่งเป็น

1. รูปแทน 6 รูป หรือร้อยละ 85.71 แบ่งเป็น
 - 1.1.1 บุรุษสรรพนาม 5 รูป หรือร้อยละ 71.43
 - 1.1.2 คำเรียกใหม่ 1 รูป หรือร้อยละ 14.29
 2. รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 14.29
- รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ รูปชี้ชัด และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// ʋnə4 ɲuŋ2 ɲəj3 ja:2 maj4 he:w2 nin3 ta:j3 tshaw6 ɲəj3 puəj6 //

นั้น แบบ, อย่าง เธอ ก็ ไม่ เรียก เขา มา กับ เธอ นอน

"ถ้าอย่างนั้น ทำไมแกไม่ชวนเขามาอนกับแกล่ะ"

/ɲəj3/ 'เธอ' เป็นรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลังบุพบท

ง. กรรมควบประธาน (pivotal)

คือ หน้าที่ของคำที่เป็นทั้งกรรมของคำกริยาที่มาข้างหน้า และเป็นประธานของคำกริยาที่ตามมา คำที่ต้องทำหน้าที่ 2 อย่างในเวลาเดียวกันนี้ มักได้รับการเน้น โดยการให้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป

ในข้อมูลมีรูปอ้างอิงที่ทำหน้าที่กรรมควบประธานทั้งหมด 51 รูป แบ่งเป็น

1. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 40 รูป หรือร้อยละ 78.43 แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแทน 30 รูป หรือร้อยละ 58.82 แบ่งเป็น
 - 1.1.1 บุรุษสรรพนาม 23 รูป หรือร้อยละ 45.10
 - 1.1.2 คำเรียกใหม่ 6 รูป หรือร้อยละ 11.76
 - 1.1.3 ลักษณนาม 1 รูป หรือร้อยละ 1.96
 - 1.2 รูปซ้ำ 9 รูป หรือร้อยละ 17.65
 - 1.3 รูปชี้ชัด 1 รูป หรือร้อยละ 1.96
2. รูปศูนย์ 11 รูป หรือร้อยละ 21.57

ตัวอย่าง :

// ต he:w2 nin3 min3 dza:w6 //

(สองแม่ลูก) เรียก เขา ไป อาบน้ำ

' สองแม่ลูกจึงเรียกเขาไปอาบน้ำ '

/nin3/ 'เขา' เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นกรรมตรงของคำกริยา /he:w2/ 'เรียก' และเป็นประธานของคำกริยา /min3/ 'ไป'

ส่วนหน้าที่การเป็นกรรมตรงนั้น พบว่าไม่ได้กำหนดการปรากฏของรูปอ้างอิง เพราะรูปอ้างอิงทุกประเภทสามารถปรากฏได้ นอกจากนั้น ทั้งรูปศูนย์และรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปยังมีอัตราเฉลี่ยในการปรากฏใกล้เคียงกัน

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่เป็นกรรมตรง 56 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 27 รูป หรือร้อยละ 48.21
2. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 29 รูป หรือร้อยละ 51.79 แบ่งเป็น
 - 2.1 รูปแทน 16 รูป หรือร้อยละ 28.57 แบ่งเป็น
 - 2.2 รูปซ้ำ 11 รูป หรือร้อยละ 19.64
 - 2.3 รูปชี้ชัด 2 รูป ร้อยละ 3.57

4.1.1.1.2 บุรุษของนาม (person)

เป็นคุณสมบัติทางไวยากรณ์ที่มีอยู่ประจำของนามและนามวลีทุกตัว เนื่องจากรูปอ้างอิงก็เป็นนามหรือนามวลีลักษณะหนึ่ง ดังนั้นรูปอ้างอิงจึงอาจจำแนกเป็น 3 บุรุษ คือ บุรุษที่ 1 (ผู้พูด) บุรุษที่ 2 (ผู้ฟัง) และบุรุษที่ 3 (ผู้ถูกกล่าวถึง) จากการศึกษาพบว่า รูปอ้างอิงที่เป็นบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 มีได้เพียง 2 ประเภทคือ รูปศูนย์ และบุรุษสรรพนาม ทั้งนี้เพราะ รูปอ้างอิงที่เป็นบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 มีอยู่ในบทสนทนาของตัวแสดงเท่านั้น ในเวลาสนทนานั้น ทั้งผู้พูดและผู้ฟังย่อมรู้ว่าใครกำลังแสดงบทบาทเป็นบุรุษที่ 1 หรือ บุรุษที่ 2 ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลว่าใครเป็นผู้พูดหรือผู้ฟัง นอกจากนั้น จากข้อมูลนิทานเมื่อนำไปใช้ในการศึกษาคำนี้พบว่า คนเมื่อนจะไม่ใช้รูปอ้างอิงที่มีลักษณะเป็นคำนามหรือนามวลี เรียกแทนตัวซึ่งกันและกันในฐานะเป็นบุรุษที่ 1 และ 2

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่เป็นบุรุษที่ 1 จำนวน 42 รูป เป็นบุรุษสรรพนามร้อยละ 54.76 และรูปศูนย์ร้อยละ 45.24 ส่วนรูปอ้างอิงที่เป็นบุรุษที่ 2

มีจำนวน 69 รูป เป็นรูปศูนย์ร้อยละ 75.36 และบุรุษสรรพนามร้อยละ 24.64

รูปร่างที่ไม่ว่าจะเป็นบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 2 คือ

รูปซ้ำ รูปซ้ำขีด คำเรียกใหม่ และลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// jiə1 pun1 khu:4 sim1 məj3 tɔ:3 tɕiən4 miŋ3 tshaw6 nin3

ฉัน ให้ ลน. เข้ม เธอ นำ ไว้ ไป กับ เขา

kw:ŋ4 wa:2 //

พูด คำพูด

' ฉันให้เข้มแกเอาติดตัวเวลาไปคุยกับเขาเล่มหนึ่ง '

/jiə1/ 'ฉัน' เป็นบุรุษที่ 1

/məj3/ 'เธอ' เป็นบุรุษที่ 2

4.1.1.1.3 การเป็นประธานของประโยคคำสั่ง ประโยคซ้ำ และ

นามานุกรมประโยค

ก. ประธานในประโยคคำสั่ง (imperative sentence)

ประโยคคำสั่งได้แก่ ประโยคที่ผู้พูดมีจุดประสงค์ให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประโยคคำสั่งนี้ ในนิทานพบว่าจะเป็นการพูดตรง (direct speech) ของตัวแสดงเท่านั้น โดยบุคคลที่ถูกสั่งจะเป็นบุรุษที่ 2 เสมอ เพราะฉะนั้นรูปร่างที่เป็นประธานของประโยคคำสั่งได้จึงมีเพียงรูปศูนย์และบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 2 เท่านั้น

ในข้อมูลพบรูปร่างที่เป็นประธานของประโยคคำสั่งทั้งหมด 38 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 35 รูป หรือร้อยละ 92.11

2. บุรุษสรรพนาม 3 รูป หรือร้อยละ 7.89

รูปร่างที่ไม่ว่าจะเป็นได้แก่ รูปซ้ำ รูปซ้ำขีด คำเรียกใหม่ และลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// nin3 kw:ŋ4 na:j2 nɔʔ2 lun6/ ๕ maj4 tu:ŋ6 bɔʔ4 ๘ taj2 //

เขา พูด นั้น นก อ่อน (เธอ) ไม่ ต้อง ตี (มัน) คาย

เขาพูด "นกนั้นยังเล็กอยู่ อย่าตีมันคายน"

/๕/ 'เธอ' เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคคำสั่ง

ข. ประธานในประโยคซ้ำ

ประโยคซ้ำเป็นประโยคที่มีใจความเหมือนประโยคที่มาข้างหน้า โดยมีคำกริยาหลัก (main verb) ซ้ำกับกริยาหลักของประโยคนั้น องค์ประกอบอื่นอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้ การที่มีประโยคซ้ำเกิดขึ้นเพราะ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นปริจเจกเรื่องเล่าที่ได้จากการเล่าของผู้บอกภาษาโดยตรง ดังนั้นเมื่อผู้เล่าเกิดความลังเลหรือขณะที่กำลังเรียบเรียงเนื้อหาของเรื่องอยู่ จึงกล่าวประโยคเดิมซ้ำ ๆ กัน

การเป็นประธานของประโยคซ้ำเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เห็นแนวโน้มของการใช้รูปอ้างอิงได้ เพราะการที่ตัวแสดงถูกอ้างอิงอย่างต่อเนื่องในประโยคที่มีใจความเหมือนกัน เช่นนี้ การอ้างอิงย่อมไม่มีความผิดพลาด ดังนั้นจึงพบว่ารูปอ้างอิงที่อยู่ในสถานการณ์ส่วนใหญ่เป็นรูปศูนย์

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคซ้ำทั้งหมด 24 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 22 รูป หรือร้อยละ 91.67
2. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 2 รูป หรือร้อยละ 8.33
 - 2.1 รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 4.17
 - 2.2 บุรุษสรรพนาม 1 รูป หรือร้อยละ 4.17
 รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปชี้ชัด คำเรียกใหม่ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// wuə4 dzun2 nɔːj1 nin3 tsɔʔ4 miə4 tsuət4 tciən4 // ๕ tsɔʔ4
 ที่นี้ เขา เอา หน้่า อุด ไว้ (เขา) เอา

miə4 tsuət4 tciən4 naːj2 nɔːm1 tciəw1 //
 หน้่า อุด ไว้ นั้น ลน. เห็น

' ที่นี้เขาก็เอาหน้่าอุดไว้ เอาหน้่าอุดรูที่คั้นเห็นไว้ '

/ ๕ / 'เขา' เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคซ้ำ

ค. ประธานในนามานุประโยค (nominal clause)

นามานุประโยคได้แก่ อนุประโยค (subordinate clause) ที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมในมุขประโยค (main clause) ในข้อมูลพบเฉพาะนามานุประโยค

ที่กำหนดให้เป็นกรรมของกริยาเท่านั้น ในนามานุประโยคเหล่านี้ ประธานจะแยกออกเป็น 2 ชนิด คือประธานที่อ้างถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานในमुख्यประโยค และประธานที่อ้างถึงตัวแสดงคนละตัวกับประธานในमुख्यประโยค

ในกรณีแรก การอ้างถึงตัวแสดงตัวเดิม ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้รูปอ้างถึงที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงก็ได้ ดังนั้น จากข้อมูลที่มีรูปอ้างถึงที่เป็นประธานของนามานุประโยคที่อ้างถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานในमुख्यประโยค 2 รูป จึงพบแต่รูปศูนย์และบุรุษสรรพนามเท่านั้น

ตัวอย่าง :

// nin3 kw:ŋ4 na:j ka:6 nin3 ʋə:j6 paŋ2 haʔ4 puŋ3 piəw4/ nin3 ma:1

เขา พุด ถาม ลอง เขา อหาก กิน อะไร ผลไม้ เขา แม่

kw:ŋ4 ๕ ʋə:j6 paŋ2 lin4 tɕi:2 piəw4 //

พุด (เขา) อหาก กิน ลิ่นจี้ ผลไม้

‘ เขาจึงลองถามแม่ของเขาว่าเขาอหากกินผลไม้อะไร แม่เขาก็บอกว่าเขาอหากกินลิ่นจี้ ’

/๕/ ‘เขา’ เป็นรูปอ้างถึงที่เป็นประธานของนามานุประโยคที่อ้างถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานในमुख्यประโยค คือ คำว่า /nin3 ma:1/ ‘แม่เขา’

ส่วนประธานของนามานุประโยคที่อ้างถึงตัวแสดงคนละตัวกับประธานในमुख्यประโยคนั้นจะใช้รูปอ้างถึงที่ปรากฏรูปเป็นส่วนใหญ่ เพราะการอ้างถึงตัวแสดง 2 ตัวอย่างต่อเนื่องในประโยคเดียวกันสามารถก่อให้เกิดความกำกวมขึ้นได้ การใช้รูปศูนย์อาจทำให้ผู้ฟังนึกว่าหมายถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานของमुख्यประโยค

ในข้อมูลมีรูปอ้างถึงที่เป็นประธานของนามานุประโยค ที่อ้างถึงตัวแสดงคนละตัวกับประธานในमुख्यประโยค 9 รูป แบ่งเป็น

1. รูปอ้างถึงที่ปรากฏรูป 7 รูป หรือร้อยละ 77.78 แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแทนประเภทบุรุษสรรพนาม 5 รูป หรือร้อยละ 55.56
 - 1.2 รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 11.11
 - 1.3 รูปชี้ชัด 1 รูป หรือร้อยละ 11.11
2. รูปศูนย์ 2 รูป ร้อยละ 22.22

รูปอ้างถึงที่ไม่พบได้แก่ คำเรียกใหม่ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// nin3 ʔi:1 nuə6 tshaw6 nin3 ɲe:1 ma:1 niŋ3 kw:ŋ4 ŋku:6 tɕwŋ3 siəʔ4
 เขา 2 พี่น้อง กับ เขา ของ แม่ ไป พุค แม่ผด สาว
 ta:j3 tsəw6 buəŋ6/ ๘ maj4 hiw4 tuʔ4 na:j2 se:1 ɲ4 tsəj6
 มา เป็น สะใภ้ (พวกเขา) ไม่ รู้ ได้ นั้น สข. ไม่ ไร
 niən3 siəʔ4 //
 คน สาว

‘พวกเขา, สองพี่น้อง, กับแม่ของเขาไปสู่ขอแม่ผดสาวมาเป็นสะใภ้ ไม่รู้ว่านั้นนะไม่ไรคน’

/na:j2/ ‘นั้น’ เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของนามานุประโยคที่อ้างอิงถึงตัวแสดง
 คนละตัวกับประธานในมุขประโยค

ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ที่ทำให้เห็นแนวโน้มของการปรากฏ
 ของรูปอ้างอิงอาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 : ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

ปัจจัยวากยสัมพันธ์		จำนวน เต็ม	๘	รูปซ้ำ	รูป แทน	รูปที่ ขีด
หน้า ใน ประโยค	1 หัวข้อ	1	-	-	-	1
	2 ประธานที่อ้างถึงตัวแสดงตัวเดียวกับ ประโยคที่ผ่านมา	248	199	1	48	-
	3 ประธานที่อ้างถึงตัวแสดงคนละตัวกับ ประโยคที่ผ่านมา	160	60	29	66	5
	4 กรรมตามหลังบุพบท	7	-	1	6	-
	5 กรรมควบประธาน	51	11	9	30	1
บุรุษ ของนาม	6 บุรุษที่ 1	42	19	-	23	-
	7 บุรุษที่ 2	69	52	-	17	-
การเป็น ประธานของ ประโยคคำสั่ง ประโยคซ้ำและ นามานุประโยค	8 ประธานของประโยคคำสั่ง	38	35	-	3	-
	9 ประธานของประโยคซ้ำ	24	22	1	1	-
	10 ประธานของนามานุประโยคที่อ้างถึง ตัวแสดงตัวเดียวกับประโยคที่ผ่านมา	2	1	-	1	-
	11 ประธานของนามานุประโยคที่อ้างถึง ตัวแสดงคนละตัวกับประโยคที่ผ่านมา	9	2	1	5	1

4.1.1.2 ปัจจัยทางอรรถศาสตร์

ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติทางความหมายขององค์ประกอบต่าง ๆ ในประโยค และที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของประโยค จากการศึกษาพบปัจจัยทางอรรถศาสตร์ 3 อย่างคือ สถานภาพทางความ (informational status) ความชี้ชัด (definiteness) และความเจาะจง (contrastiveness)

4.1.1.2.1 สถานภาพทางความ (informational status)

คำว่า "สถานภาพทางความ" ในที่นี้ใช้หมายถึง

สถานภาพของสาระของรูปร่างตามความคิดหรือสมมติฐาน (assumption) ของผู้พูด แบ่ง เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลเก่า ข้อมูลใหม่ และข้อมูลทบทวน

ก. การเป็นข้อมูลเก่า (given information)

เซฟ (Chafe 1983:30) อธิบายว่าข้อมูลเก่าได้แก่ ความรู้ที่ผู้พูดมี สมมติฐานว่าผู้ฟังรู้จักและนึกออกในขณะนั้น จากข้อมูลพบว่า โดยทั่วไปรูปร่างถึงที่เป็นข้อมูลเก่านั้นมักจะมีรูปเดิม (antecedent) ซึ่งอาจเป็นรูปเอ่ยถึงหรือรูปร่างถึงที่อ้างถึงตัวแสดงตัว เดียวกันอยู่ในประโยคที่มาก่อน

เมื่อเป็นข้อมูลเก่า รูปร่างถึงที่พบส่วนใหญ่เป็นรูปศูนย์ เพราะการสนทนา เกี่ยวกับสิ่งซึ่งเป็นที่รู้จักดีคืออะไรนั้น ส่อมไม่จำเป็นต้องใช้รูปร่างถึงที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ก็ได้ ยกเว้นถ้าผู้พูดต้องการเน้น หรือเมื่อใช้รูปศูนย์แล้ว ประโยคจะผิดไวยากรณ์

ในข้อมูลมีรูปร่างถึงที่เป็นข้อมูลเก่าทั้งหมด 488 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 291 รูป หรือร้อยละ 59.63
2. รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป 197 รูป หรือร้อยละ 40.37 แบ่งเป็น
 - 2.1 รูปแทน 150 รูป หรือร้อยละ 30.74 แบ่งเป็น
 - 2.1.1 บุรุษสรรพนาม 143 รูป หรือร้อยละ 29.30
 - 2.1.2 คำเรียกใหม่ 6 รูป หรือร้อยละ 1.23
 - 2.1.3 ลักษณะนาม 1 รูป หรือร้อยละ 0.20
 - 2.2 รูปซ้ำ 36 รูป หรือร้อยละ 7.38
 - 2.3 รูปชี้ชัด 11 รูป หรือร้อยละ 2.25

ตัวอย่าง :

// tco:2 ma:j3 ʔi:1 siəʔ2 ma:1 nc:1 / ๕ tciəm2 ne:1 //

ก็ มี 2 ลูกสาว แม่ ลก. (พวกเขา) จน ลก.

‘ กัมแม่ลูก 2 คนนะ ฐานะยากจนมาก ’

/๕/ ‘พวกเขา’ เป็นข้อมูลเก่า

ข. การเป็นข้อมูลใหม่ (new information)

เซฟ (Chafe 1983 : 30) อธิบายว่าข้อมูลใหม่ได้แก่ ความรู้ที่ผู้พูดมี สมมติฐานว่าผู้ฟังยังไม่รู้จักหรือไม่ได้นึกถึงอยู่ และผู้พูดกำลังนำมาเสนอให้รับรู้หรือนึกถึงเพื่อให้สื่อสารกันต่อไปได้

การแนะนำให้ผู้ฟังรู้จักหรือนึกถึงสิ่งใด จำเป็นต้องใช้รูปร่างถึงที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ คำเรียกใหม่เป็นรูปร่างถึงที่ให้ข้อมูลใหม่เสมอ จึงเป็นรูปร่างถึงที่ถูกใช้ในกรณีนี้มากที่สุด ส่วนรูปศูนย์ไม่ให้ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ถูกอ้างอิง ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้ในกรณีนี้

ในข้อมูลพบรูปร่างถึงที่เป็นข้อมูลใหม่ 15 รูป เป็นรูปร่างถึงที่ปรากฏรูปทั้งหมด โดยแบ่งเป็น

1. รูปแทน 14 รูป หรือร้อยละ 93.33 แบ่งเป็น
 - 1.1.2 คำเรียกใหม่ 13 รูป หรือร้อยละ 86.67
 - 1.1.3 ลักษณะนาม 1 รูป หรือร้อยละ 6.67
2. รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 6.67
รูปร่างถึงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ รูปชี้ขีด และบุรุษสรรพนาม

ตัวอย่าง :

// ๓ haj5 ʔə:ʔ6 miŋ3 ne:1 jiə1 pjaw4 ja:2 ma:j3 kheʔ4 //

(ฉัน) รู้สึก อซาก ไป ลท. ฉัน บ้าน ก็ มี แชก

‘ ฉันก็อซากไปอยู่หอรอก แต่บ้านฉันกำลังมีแชก ’

/kheʔ4/ ‘แชก’ มีสถานภาพเป็นข้อมูลใหม่ จากมุมมองของผู้ร่วมในการสนทนา

ค. การเป็นข้อมูลทบทวน

ข้อมูลทบทวน คือ ข้อมูลเก่าที่ผู้พูดยกมากล่าวอีกครั้ง หลังจากที่ข้อมูลดังกล่าวไม่ได้ถูกอ้างอิงมานาน เพราะมีประโยคเกี่ยวกับสิ่งอื่นมาคั่นอยู่ ส่วนใหญ่พบตามรอยต่อแต่ละส่วนของโครงเรื่อง (plot) จากการศึกษาพบว่ารูปร่างถึงที่จะเป็นข้อมูลทบทวนได้ต้องเป็นรูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเท่านั้น เพราะการทบทวนให้ผู้ฟังนึกถึงสิ่งใด จำเป็นต้องใช้รูปร่างถึงที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ครบถ้วน และวิธีที่สะดวกที่สุดในการทบทวนเกี่ยวกับตัวแสดงคือการใช้รูปซ้ำ

ในข้อมูลมีรูปร่างถึงที่เป็นข้อมูลทบทวนทั้งหมด 20 รูป แบ่งเป็น

1. รูปซ้ำ 12 รูป หรือร้อยละ 60
2. รูปแทน 8 รูป หรือร้อยละ 40 แบ่งเป็น
 - 2.1.1 บุรุษสรรพนาม 6 รูป หรือร้อยละ 30
 - 2.1.2 คำเรียกใหม่ 2 รูป หรือร้อยละ 10

รูปร่างถึงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ รูปชี้ขีด และลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// ๘ miŋ3 buə6 jiet2 tsun4 nɔʔ2 buə1 nɔʔ2 wa:ŋ3 lo:1 ha:j6 /

(เขา) ไป บอก 1 คน. นก พวก นก กก เป็นต้น

๘ buə6 tɕiəŋ4 tsuəŋ6 nɔʔ2 ta:j3 then6 nin3 tso:3 se:1 /...

(เขา) บอก ไว้ ทุก นก มา ช่วย เขา ทำบุญ

/ nin3 buə1 jiet2 tsun4 nɔʔ2 miŋ3 then ๘ tɕə:3 tɕaw6 //

เขา พวก 1 ผึ้ง นก ไป ช่วย (เขา) ไว้ทุกขั

‘ เขาไปบอกพวกนกทั้งหมดเช่นนกกก เป็นต้น บอกให้นกทุกตัวมาช่วยเขาทำบุญ ...

พวกเขา, นกทั้งหมด, ไปช่วยไว้ทุกขั ’

/nin3 buə1 jiet2 tsun4 nɔʔ2/ ‘พวกเขา, นกทั้งหมด,’ มีสถานภาพทาง

ความหมายเป็นข้อมูลทบทวน

4.1.1.2.2 ความชี้ชัด (definiteness)

ได้แก่การอ้างถึงที่ชัดเจน โดยผู้พูดและผู้ฟังมีความ

เข้าใจตรงกันว่ากำลังพูดถึงใครหรือสิ่งใด

เมื่อการอ้างถึงมีความชัดเจน และไม่มีปัจจัยอื่นใดที่

ทำให้ต้องเน้นย้ำตัวแสดง ผู้เล่ามักใช้รูปศูนย์ หรือบุรุษสรรพนามเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซาก

ในข้อมูลพบรูปอ้างถึงที่มีความชี้ชัดทั้งหมด 508 รูป

แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 291 รูป หรือร้อยละ 57.28
2. รูปอ้างถึงที่ปรากฏรูป 217 รูป หรือร้อยละ 42.72 แบ่งเป็น
 - 2.1 รูปแทน 157 รูป หรือร้อยละ 30.91 แบ่งเป็น
 - 2.1.1 บุรุษสรรพนาม 149 รูป หรือร้อยละ 29.33
 - 2.1.2 คำเรียกใหม่ 8 รูป หรือร้อยละ 1.57
 - 2.2 รูปซ้ำ 49 รูป หรือร้อยละ 9.65
 - 2.3 รูปชี้ชัด 11 รูป หรือร้อยละ 2.17

รูปอ้างถึงที่ไม่ปรากฏได้แก่ ลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// dzun2 ɲwːj1 fin3 tcaː1 ʔwːʔ6 dziə2 taːj3 then6 nin3 buə1
 ๓ึ้น ทเวดา อฮาก ลง มา ชวส เขา พวก
 paː2 nin3 buə1 maj4 hiw4/ dzun2 ɲwːj1 fin3 tcaː1 taʔ2 ʔej6 dziə2
 แต่ เขา พวก ไม่ ๓ึ้น ๓ึ้น ทเวดา แกลง ลง
 taːj3 loː6 məw6 miən3 neː1 ɲiəw4 //

มา ทดสอบ คน ของ ใจ

‘ทเวดาอฮากลงมาช่วยพวกเขาแต่พวกเขาไม่๓ึ้น ๓ึ้นทเวดาก็แกลงลงมาทดสอบใจคน’

/fin3 tcaː1/ ‘ทเวดา’ เป็นรูปอ้างอิงที่มีความชี้ชัด

ส่วนความไม่ชี้ชัดนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการมอง เช่น หลังจากที่ผู้เล่าแนะนำตัวแสดงกลุ่มหนึ่งเป็นครั้งแรกในเรื่องแล้ว ต่อมาได้มองตัวแสดงตัวใดตัวหนึ่งแยกออกมาจากกลุ่มนั้น ตัวแสดงที่ถูกมองแยกออกมานั้นย่อมไม่มีความชี้ชัด เพราะผู้ฟังจะรู้แต่เพียงว่าเป็นตัวแสดงตัวหนึ่งในกลุ่มนั้น แต่ไม่รู้แน่ชัดว่าเป็นใคร และข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้น ย่อมต่างไปจากข้อมูลที่มีอยู่ในรูปเดิม รูปอ้างอิงที่สามารถใช้ได้จึงมี 2 ประเภทคือ คำเรียกใหม่ และลักษณะนาม เพราะรูปอ้างอิงสองประเภทนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกอ้างอิงต่างไปจากรูปเดิม

ในข้อมูลมีรูปอ้างอิงที่ไม่ชี้ชัดทั้งหมด 15 รูป เป็นรูปแทนประเภทคำเรียกใหม่และลักษณะนาม รูปอ้างอิงที่ต้องชี้ชัดเสมอได้แก่ รูปศูนย์ รูปซ้ำ รูปชี้ชัด และบุรุษสรรพนาม

ตัวอย่าง :

// maːj3 puən4 ʔiən3 fiw1 miən4 ɲwː1 / maːj3 taw3 siəʔ4 muən3
 มี ครอบครัว นางไม้ ๓ึ้น ลก. มี ลน สาว คีน
 muən6 taːj3 taŋ4 tɕiən4 naːj2 dam3 tɕaw4 tsuə4 ๓ tɕiən4 /
 คีน มา ตก ไม้ นั้น ครั้ง ทาง รล (เขา) ไม้

‘มีนางไม้ครอบครัวหนึ่ง มีสาวคนหนึ่งมาติดรอลเขาระหว่างทางทุก ๆ คีน’

/taw3 siəʔ4/ ‘สาวคนหนึ่ง’ เป็นรูปอ้างอิงที่มีความไม่ชี้ชัด

4.1.1.2.3 ความเจาะจง (contrastiveness)

ได้แก่ การที่การอ้างถึงมีความเจาะจงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ และมีนัยปฏิเสธสิ่งอื่นทั้งหมด เชฟ (Chafe 1983 : 33) อธิบายว่า การเจาะจงมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประการได้แก่

- ก. สิ่งที่ถูกอ้างถึงต้องเป็นข้อมูลเก่า
- ข. มีสิ่งอื่นที่มีความเป็นไปได้ว่าจะถูกอ้างถึงในขณะนั้น (possible candidate)
- ค. มีการยืนยันชัดเจนว่าสิ่งไหนคือสิ่งที่กำลังพูดถึง

จากข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่รูปอ้างถึงที่มีความเจาะจงมักจะมีคำบ่งชี้ (demonstrative determiner) อยู่ข้างหน้า และรูปอ้างถึงที่มีคำบ่งชี้จะมีความเจาะจงเสมอ จากการศึกษาพบว่า การเจาะจงสามารถแสดงความแตกต่างของการใช้รูปอ้างถึงได้ เพราะการที่ผู้เล่าจะเจาะจงตัวแสดงตัวใดตัวหนึ่ง ผู้เล่าจะต้องใช้รูปอ้างถึงที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้นได้ชัดเจน รูปอ้างถึงที่พบส่วนใหญ่จึงเป็นรูปชี้ชัด ในขณะที่รูปศูนย์ใช้ไม่ได้

ในข้อมูลมีรูปอ้างถึงที่มีความเจาะจงมีทั้งหมด 21 รูป

แบ่งเป็น

1. รูปชี้ชัด 11 รูป หรือร้อยละ 52.38
 2. รูปแทน 8 รูป หรือร้อยละ 38.10 แบ่งเป็น
 - 2.1.1 บุรุษสรรพนาม 7 รูป หรือร้อยละ 33.33
 - 2.1.2 คำเรียกใหม่ 1 รูป หรือร้อยละ 4.76
 3. รูปชี้่า 2 รูป หรือร้อยละ 9.52
- รูปอ้างถึงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// ma:j3 taw3 siə74 muən3 muən6 ta:j3 tan4 tɕiən4 na:j2 da:m3
 มี ลน สาว คีน คีน มา คัก ไว้ นั้น ครั้ง
 tɕaw4 tsuə4 ɕ tɕiən4 / m2 taw3 tɕə:n1 thaw6 puə4 miŋ3 / nin3 ʔɕ74
 ทาง รอ (เขา) ไว้ นั้น ลน. ผู้ชาย ถึง ที่นั้น ไป เขา สข.
 tsɔ74 ɕ tɕiən4 kwəŋ4 wa:2 //
 จับ (เขา) ไว้ พุด คำพูด

‘มีสาวคนหนึ่งมาคักรอเขาระหว่างทางทุก ๆ คีน พอผู้ชายคนนั้นไปถึงที่นั้น เขาก็จับตัวไว้คู่กัน’

/m2 taw3 tɔ:n1/ 'ผู้ชายคนนั้น' เป็นรูปอ้างอิงที่มีความเจาะจง

ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ที่ทำให้เห็นแนวโน้มของการปรากฏ
ของรูปอ้างอิงอาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 : ปัจจัยทางอรรถศาสตร์

ปัจจัยทางอรรถศาสตร์		จำนวน เต็ม	๘	รูปซ้ำ	รูปแทน	รูปชี้ชัด
สถานภาพ ทางความ	1 ข้อมูลเก่า	488	291	36	150	11
	2 ข้อมูลใหม่	15	-	1	14	-
	3 ข้อมูลทบทวน	20	-	12	8	-
ความชี้ชัด	4 ความชี้ชัด	508	291	49	157	11
	5 ความไม่ชี้ชัด	15	-	-	15	-
	6 ความเจาะจง	21	-	2	8	11

4.1.1.3 ปัจจัยทางปริจเจก

ในหัวข้อ 3.4 ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ความถี่ของการปรากฏ
ของรูปอ้างอิงแต่ละประเภทในปริจเจกเรื่องเล่าและทัศนปริจเจก อาจมีความแตกต่างกันได้
แม้ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบปริจเจกคนละภาษา ก็คือปริจเจกเรื่องเล่าภาษาเมียนและ
ทัศนปริจเจกภาษาไทย นั้นแสดงว่าชนิดของปริจเจกก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถแสดงแนวโน้ม
การปรากฏของรูปอ้างอิง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ลักษณะหรือ
คุณสมบัติชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปริจเจกก็เป็นปัจจัยได้เช่นกัน

คำว่า "ปัจจัยทางปริจเจก" ในที่นี้ หมายถึง ปัจจัยที่
เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยในปริจเจก ซึ่งได้แก่ อนุปริจเจกหรือกลุ่มประโยค
อนุปริจเจกในปริจเจกเรื่องเล่าอาจแบ่งเป็นชนิดต่าง ๆ ได้หลายแบบขึ้นอยู่กับชนิดของเกณฑ์

ถ้าใช้เกณฑ์เรื่องประเภทของข้อความ ก็จะแบ่งปริจเจก
เรื่องเล่าออกเป็น การบรรยาย (narration) บทสนทนา (dialogue) บทพูดคนเดียว

(monologue) หรือบทละคร (drama) เป็นต้น ถ้าใช้เกณฑ์เรื่ององค์ประกอบของโครงเรื่อง (plot) ก็จะแบ่งปริจเจกต์เรื่องเล่า ประเภทนิทานที่มีจุดสุดยอด ออกเป็นองค์ประกอบชนิดต่าง ๆ ได้คือ การเริ่มต้นเหตุการณ์ (exposition) การเกิดแรงกระตุ้น (inciting moment) การเพิ่มความขัดแย้ง (developing conflict) จุดสุดยอด (climax) การคลี่คลาย (denouement) การสิ้นสุดความตึงเครียด (final suspense) และการสรุป (conclusion) (Longacre : 1983)

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางปริจเจกต์ที่ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปร่างถึง 3 ประเภท คือ 1. รอยต่อของปริจเจกต์ 2. การแทรกโครงสร้าง 3. การเปลี่ยนลักษณะการมอง ปัจจัยทั้งสามอย่างมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.3.1 รอยต่อของปริจเจกต์

ในโครงสร้างระดับปริจเจกต์นั้น เมื่อมีการเปลี่ยนเนื้อหาจากองค์ประกอบชนิดหนึ่งไปอีกชนิดหนึ่ง จะเกิดรอยต่อขึ้น และรอยต่อที่สามารถเป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปร่างถึงได้นั้นมี 2 ประเภทคือ

ก. รอยต่อระหว่างประเภทของข้อความ

รอยต่อระหว่างประเภทของข้อความที่พบในข้อมูล เป็นรอยต่อระหว่างการบรรยายเรื่อง (narration) กับคำพูดตรง (direct speech) ของตัวแสดง ซึ่งอาจเป็นบทสนทนา (dialogue) หรือบทพูดคนเดียว (monologue)

ข. รอยต่อระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วนของโครงเรื่อง

รูปร่างถึงที่เป็นประธานของประโยคตรงรอยต่อทั้ง 2 ประเภทนี้ มีแนวโน้มที่จะเป็นรูปร่างถึงที่ปรากฏรูป เพราะตรงรอยต่อนั้น ลักษณะเนื้อหาของนิทานกำลังมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้เล่าจึงนิยมที่จะทบทวนหรือเน้นตัวแสดงที่เป็นตัวหลัก (thematic participant) ของเหตุการณ์ใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น

4.1.1.3.1.1 การเป็นประธานของประโยคแรกที่

เป็นการบรรยายที่อยู่ต่อจากคำพูดตรงของตัวแสดง

มุมมองที่ตัวแสดงมองตัวแสดงด้วยกันเองในบทสนทนา กับมุมมองที่ผู้เล่ามองตัวแสดงขณะที่บรรยายนั้น มักไม่เหมือนกัน ตัวแสดงอาจมองตัวแสดงด้วยกันในฐานะ เป็นผู้พูดหรือผู้ฟังได้ ในขณะที่ผู้เล่าจะมองตัวแสดงเป็นผู้ถูกกล่าวถึงเสมอ ดังนั้นเมื่อเปลี่ยนจากบทสนทนาเป็นการบรรยาย ผู้เล่าจึงมักใช้รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเพื่ออ้างถึงตัวแสดงจากแง่มุมมองของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่รูปร่างถึงที่ใช้มักเป็นบุรุษสรรพนาม

ในข้อมูลมีรูปร่างถึงที่เป็นประธานของประโยค

แรกที่เป็นการบรรยายที่อยู่ต่อจากคำพูดตรงของตัวแสดง 18 รูป แบ่งเป็น

1. รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป 12 รูป หรือร้อยละ 66.67 แบ่งเป็น
 - 1.1 บุรุษสรรพนาม 10 รูป หรือร้อยละ 55.56
 - 1.2 รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 5.56
 - 1.3 รูปชี้ชัด 1 รูป หรือร้อยละ 5.56
2. รูปศูนย์ 6 รูป หรือร้อยละ 33.33
รูปร่างถึงที่ไม่พบได้แก่ คำเรียกใหม่ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// maj3 buə1 ʔə: j6 miŋ3 ʔəʔ4 miŋ3 ʔəʔ4 / nin3 buə1 kan3 miŋ3 //

เขอ พวก อฮาก ไป ก็ ไป ลท. เขา พวก เอง ไป

"...พวกเขออฮากไปก็ไปเถอะ" พวกเขาจึงพากันไปเองตามลำพัง

/nin3 buə1/ 'พวกเขา' เป็นรูปร่างถึงที่เป็นประธานของประโยคแรกที่เป็น
การบรรยายที่อยู่ต่อจากคำพูดตรงของตัวแสดง

4.1.1.3.1.2 การเป็นประธานของประโยคแรก

ขององค์ประกอบแต่ละส่วนของโครงเรื่อง

ประโยคแรกขององค์ประกอบแต่ละส่วนนี้ไม่นับรวมประโยคแรกขององค์ประกอบที่เรียกว่า "การเริ่มต้นเหตุการณ์" เพราะเป็นองค์ประกอบแรกของโครงเรื่อง จึงไม่มีรอยต่อ

รูปร่างถึงที่เป็นประธานของประโยคแรกขององค์ประกอบแต่ละส่วนของโครงเรื่องนี้มีแนวโน้มที่จะเป็นรูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเช่นกัน เพราะเป็นช่วงที่เหตุการณ์ในเรื่องกำลังมีความเคลื่อนไหวครั้งใหม่ ผู้เล่าจึงนิยมที่จะทบทวนหรือเน้นตัวแสดงที่จะเป็นตัวหลักในเหตุการณ์ใหม่นั้นโดยใช้รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป โดยเฉพาะบุรุษสรรพนามที่มีส่วนขยาย และรูปซ้ำ

ในข้อมูลพบรูปร่างถึงที่ปรากฏในสถานการณ์

มีทั้งหมด 27 รูป แบ่งเป็น

1. รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป 25 รูป หรือร้อยละ 92.59 แบ่งเป็น
 1. รูปแทน 16 รูป หรือร้อยละ 59.26 แบ่งเป็น
 - 1.1.1 บุรุษสรรพนาม 15 รูป หรือร้อยละ 55.56

- 1.1.2 คำเรียกใหม่ 1 รูป หรือร้อยละ 3.70
2. รูปซ้ำ 7 รูป หรือร้อยละ 25.93
3. รูปซ้ำซ้อน 2 รูป หรือร้อยละ 7.41
2. รูปศูนย์ 2 รูป หรือร้อยละ 7.41

รูปร่างที่ไม่พบได้แก่ ลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// 1) lo:3 nɔːj1 wuə4 tɔj6 ma:j3 la:ŋ6 miən3 nɔː1 / tɕo:2 ma:j3
 สมัยก่อน นั้น คน. มี หมู่บ้าน คน ลก. ก็ มี
 ʔi:1 siəʔ2 ma:1 nɔː1 / ๘ tɕiəm2 ne:1 /....

2 ลูกสาว แม่ ลก. (พวกเขา) จน ลก.

2) dzun2 nɔːj1 fin3 tɕa:1 taʔ2 ʔej6 dziə2 ta:j3 lo:6 ɲəw6
 ๕๕ ทิน เทวดา แกล้ง ลง มา ทดสอบ

miən3 ne:1 piəw4 //

คน ของ ใจ

- 1) สมัยก่อนมีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีแม่ลูก 2 คน ฐานะยากจนมาก
- 2) ๕๕ ทินเทวดาก็แกล้งลงมาทดสอบใจคน

1) และ 2) เป็นสัญลักษณ์แทนแต่ละองค์ประกอบของโครงเรื่อง /fin3 tɕa:1/ 'เทวดา' เป็นรูปร่างที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคตรงรอยต่อระหว่างองค์ประกอบของโครงเรื่อง

4.1.1.3.2 การแทรกโครงสร้าง

ในการบรรยาย หรือในบทสนทนาระหว่างตัวแสดงในนิทานนั้น อาจมีการแทรกโครงสร้างซึ่งมีลักษณะเป็นประโยค วลี หรือปริศยขนาดเล็กประมาณหนึ่งย่อหน้า (paragraph) ได้ เนื้อหาสาระของโครงสร้างที่ผู้เล่านำมาแทรกนั้นอาจมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินเรื่อง (storyline) โดยตรง เช่นโครงสร้างแสดงคำพูด (quote formular) ซึ่งจะแทรกอยู่ระหว่างบทสนทนา หรืออาจเป็นการบรรยายเหตุการณ์ หรือการให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การแสดงความคิดเห็นของผู้เล่า และการเล่าเหตุการณ์ย้อนหลัง (flashback) เป็นต้น

การแทรกโครงสร้างอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ การแทรกโครงสร้างระหว่างการบรรยาย และการแทรกโครงสร้างในบทสนทนา สาระ

ของโครงสร้างที่แทรกเข้ามาเป็นการเพิ่มเนื้อหาเข้ามา ไม่ต่อเนื่องกับสาระของประโยคที่
เพิ่งผ่านมาโดยตรง ดังนั้นรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของโครงสร้างสอดคล้องตรงทั้งสองประเภทนี้
จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเป็นส่วนใหญ่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.3.2.1 การเป็นประธานของโครงสร้างที่

แทรกอยู่ระหว่างการบรรยาย

แม้ว่าการอ้างอิงตัวแสดงจะมีความต่อเนื่องอยู่
ก็ตาม ผู้เล่าก็นิยมที่จะเน้นตัวแสดงโดยใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุรุษสรรพนาม
ถ้าประโยคนั้นเป็นประโยคที่แทรกเข้ามาระหว่างการบรรยายเหตุการณ์ ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่า
เป็นโครงสร้างพิเศษไม่ต่อเนื่องกับเหตุการณ์ที่ผ่านมา

ในข้อมูลมีรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของโครงสร้าง

ที่แทรกอยู่ระหว่างการบรรยายทั้งหมด 12 รูป แบ่งเป็น

1. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 11 รูป หรือร้อยละ 91.67 แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแทนประเภทบุรุษสรรพนาม 9 รูป หรือร้อยละ 75
 - 1.2 รูปซ้ำ 2 รูป หรือร้อยละ 16.67
2. รูปศูนย์ 1 รูป หรือร้อยละ 8.33
รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปชี้ชัด คำเรียกใหม่ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// ๕ tshiem1 loŋ6 ta:ŋ3 ๕ ʔeʔ4 puə4 təj6 kaʔ2 diəʔ4/

(พวกเขา) สลัดลิ้ม อย่างดี มา (พวกเขา) แล้ว เพา ไฟ ช้างใต้

nin3 buə1 lə:6 tsiəŋ6 tsa:ŋ3 ta:ŋ3 duj1 tciəŋ4 lam5 diə4 //

เขา พวก ทา เสรีจ ฟิน มา กอง, สุ่ม ไว้ ฮึงข้าว ใต้

‘ พวกเขาสลัดกลอนประตูฮึงข้าวไว้อย่างดีแล้วจุดไฟขึ้นข้างใต้ พวกเขาหาฟินมา
กองสุ่ม ๆ ไว้ก่อนแล้ว ’

/nin3 buə1/ ‘พวกเขา’ เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นประธานของประโยคใน

โครงสร้างที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเข้ามาระหว่างการบรรยาย

4.1.1.3.2.2 การเป็นประธานของโครงสร้างที่

แทรกอยู่ในบทสนทนา

รูปอ้างอิงที่ปรากฏในสถานการณ์ส่วนใหญ่เป็น

รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเช่นกัน เพราะในบทสนทนานั้น ตัวแสดงจะมีบทพูดสลับกันอยู่ เมื่อแทรก โครงสร้างใดเข้าไป จึงต้องใช้รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเป็นประธานของโครงสร้างนั้นเพื่อป้องกัน ความกำกวม ซึ่งรูปร่างถึงดังกล่าวไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงมากนักก็ได้ การใช้ บุรุษสรรพนามก็สามารถให้ข้อมูลได้เพียงพอแล้ว

ในข้อมูลมีรูปร่างถึงที่เป็นประธานของโครงสร้าง

ที่แทรกอยู่ในบทสนทนาทั้งหมด 20 รูป แบ่งเป็น

- 1. รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป 17 รูป หรือร้อยละ 85 แบ่งเป็น
 - 1.1 บุรุษสรรพนาม 11 รูป หรือร้อยละ 55
 - 1.2 รูปชี้ 5 รูป หรือร้อยละ 25
 - 1.3 รูปชี้ชัด 1 รูป หรือร้อยละ 5
- 2. รูปศูนย์ 3 รูป หรือร้อยละ 15

ตัวอย่าง :

// jiə1 ke:ŋ3 dzuən6 ʔaʔ4 / nin3 ja:2 kw:ŋ4 / buə1 ma:j3 ɲiəw4 ha:j2
 จัน จริง กลับ ลก. เขา จึง หูค เรา มี ใจ มาก
 niə1/ m4 tu:ŋ6 ke:ŋ3 dzuən6//
 ลก. ไม่ ต้อง ยัง กลับ

"จันต้องกลับจริง ๆ แล้วหละ" เขาก็พูดขึ้นว่า "เรามีใจผูกพันกันเนี่ย อ้อ่าเพิ่งกลับเลย"

/nin3/ 'เขา' เป็นรูปร่างถึงที่เป็นประธานของโครงสร้างที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เข้ามาระหว่างบทสนทนา

4.1.1.3.3 การเปลี่ยนลักษณะการมอง

การมองตัวแสดงในนิทานนั้น มีทั้งที่เป็นการมองจาก ผู้เล่าซึ่งจะอยู่ในส่วนที่เป็นการบรรยาย และการมองจากตัวแสดงด้วยกันเองซึ่งจะอยู่ในส่วนที่เป็นบทสนทนา การเปลี่ยนลักษณะการมองตัวแสดงจึงแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ 1. การเปลี่ยน ลักษณะการมองที่เกิดจากการเปลี่ยนผู้มอง 2. การเปลี่ยนลักษณะการมองของผู้มองคนเดียวกัน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนมุมมอง

4.1.1.3.3.1 การเปลี่ยนผู้มอง

การเปลี่ยนผู้มองมี 2 ลักษณะ คือ 1. การ เปลี่ยนผู้มองจากผู้เล่าไปสู่ตัวแสดงหรือจากตัวแสดงไปสู่ผู้เล่า 2. การเปลี่ยนผู้มองในกลุ่มตัว

แสดงด้วยตนเอง

การเปลี่ยนผู้มองนี้มีผลโดยตรงกับการเลือกใช้
บุรุษสรรพนาม เพราะในการเล่านิทาน ผู้เล่าย่อมมองตัวแสดงในฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวถึงซึ่งก็คือ
บุรุษที่ 3 นั่นเอง ดังนั้นในส่วนที่เป็นการบรรยายจึงไม่พบบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2
ส่วนในบทสนทนานั้น มีบุรุษสรรพนามได้ทั้ง 3 บุรุษ ตัวแสดงตัวหนึ่งอาจเป็นบุรุษที่ 1, 2 หรือ
3 สลับกันไปมา ขึ้นอยู่กับว่าตัวแสดงตัวนั้นเป็นผู้พูด ผู้ฟัง หรือผู้ถูกกล่าวถึง

ตัวอย่าง :

// nin3 ne:1 kw:6 kw:ŋ4 naŋ4 maj3 tsəw6 ha74 ŋuŋ4
เขา ของ พี่ชาย พูด อย่างนั้น เธอ ทำ อะไร
miŋ3 dza:w2 siə74 / siə74 maj4 he:w2 maj3 puəj6 faj1 /... / nin3
ไป เทียว สาว สาว ไม่ เรียก เธอ นอน หรือ เขา
kw:ŋ4 nin3 m2 ta:j3 m4 he:w2 jiə1 miŋ3 puəj6 ləw2
พูด เขา ก็จึง ไม่ เรียก ฉัน ไป นอน ลก.

พี่ชายเขาพูด "โง! แยกไปเที่ยวสาวยังโง สาวไม่ชวนแยกไปนอนด้วยเธอ"

เขาจึงพูด "เขาไม่ชวนฉันไปนอนหรอก"

จากตัวอย่างข้างบนนี้ จะเห็นว่า ตัวแสดงที่เป็นน้องชายนั้นจะถูกอ้างถึงด้วย
บุรุษสรรพนามทั้ง 3 บุรุษ คือ คำว่า /jiə1/ 'ฉัน' /maj3/ 'เธอ' และ /nin3/ 'เขา'

รูปอ้างถึงที่ใช้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้มองในกลุ่ม
ตัวแสดงนั้นมักเป็นรูปศูนย์เป็นส่วนใหญ่ เพราะในบทสนทนานั้น ตัวแสดงย่อมรู้ดีว่าใครกำลังเป็น
ผู้พูดหรือผู้ฟัง

ในข้อมูลพบรูปอ้างถึงที่ใช้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้มอง

ในกลุ่มตัวแสดงทั้งหมด 32 รูป แบ่งเป็น

1. รูปศูนย์ 19 รูป หรือร้อยละ 59.38
 2. เป็นรูปอ้างถึงที่ปรากฏรูป 13 รูป หรือร้อยละ 40.62 แบ่งเป็น
 - 2.1 รูปแทนประเภทบุรุษสรรพนาม 12 รูป หรือร้อยละ 37.5
 - 2.2 รูปซ้ำ 1 รูป หรือร้อยละ 3.13
- รูปอ้างถึงที่ไม่พบได้แก่ คำเรียกใหม่ และลักษณนาม

ส่วนการเปลี่ยนผู้มองจากผู้เล่าไปสู่ตัวแสดง หรือจากตัวแสดงไปสู่ผู้เล่า นั้น มักใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเป็นส่วนใหญ่ เพราะปกติผู้เล่ากับ ตัวแสดงจะมองบุคคลคนเดียวกันจากลักษณะหรือสถานภาพที่ต่างกัน

ในข้อมูลมีรูปอ้างอิงที่ใช้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้มอง

ในลักษณะนี้ทั้งหมด 50 รูป แบ่งเป็น

1. รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป 38 รูป หรือร้อยละ 76 แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแทน 28 รูป หรือร้อยละ 56 แบ่งเป็น
 - 1.1.1 บุรุษสรรพนาม 26 รูป หรือร้อยละ 52
 - 1.1.2 คำเรียกใหม่ 2 รูป หรือร้อยละ 4
 - 1.2 รูปซ้ำ 7 รูป หรือร้อยละ 14
 - 1.3 รูปชี้ชัด 3 รูป หรือร้อยละ 6
2. รูปศูนย์ 12 รูป หรือร้อยละ 24
รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ ลักษณะนาม

ตัวอย่าง :

// ma:j3 taw3 mien3 min3 ke:m3/.../nin3 tsiəw2 min3 puəj6 na:j2
มี คน. คนเข้า ไป ป่า เขา ก็ ไป นอน นั้น
dien3 tciəw1 mien3 ka?2 diə4/.../puəj6 kaw1 ka?2 diə4 muəŋ6 law3 ne:1/
ต้นไม้ เห็น คน ข้างใต้ นอน จน ข้างใต้ คำ, มีด นาน ลก.
๘ tsiəw2 haj5 mien4 kwəŋ4 wa:2 lwə:m6 lwə:m6 ne:1 tciə6 thaw6
(เขา) ก็ ได้ยิน ผี พูด คำพูด ซุบซิบ ซุบซิบ อยู่ ผ่าน ถึง
ha:4 mɛ:ŋ6/ ๘ he:w2 nin3/ tɕan3 liw3 kwə:6 ?a?4 ๘ maj4 min2 maŋ2
ข้างโน้น (ผี) เรียก เขา จันลัว ี่ ลก. (เธอ) ไม่ ไป คู
mien3 ta?2 sej1 / ?a:4 min3 ?a?4 / jiə1 pjaw4 ja:2 ma:j3 khe?4 /
คน ทำพิธีศพ ลก. ไป ลก. จัน บ้าน ก็ มี แยก
ma:j3 ha?4 nuŋ3 khe?4 le:3 //
มี อะไร แยก ลก.

มีคนเข้าคนหนึ่งไปป่า... เขาไปนอนใต้เห็นต้นนั้น นอนไปจนดึกก็ได้ยินเสียงพวกผี พูดคุยกันผ่านมาจนถึงบริเวณนั้น พวกผีที่มาได้เรียกผีที่อยู่ในต้นเห็น "พี่จันลัวจะ! ไม่ไปคุยคนทำ พิธีศพเทร่อ" "อ้อ! ไปเถอะ บ้านจันกำลังมีแยก" "มีแยกอะไรหะ?"

ในตัวอย่างข้างบนนี้ ผู้เล่าเรียกตัวแสดงที่เป็นคนที่นอนอยู่ใต้ต้นเห็ดว่า /taw3
miəŋ3/ 'คนเข้าคณหนึ่ง' แต่ตัวแสดงที่เป็นผู้เรียกเขาว่า /kheʔ4/ 'แขก'

4.1.1.3.3.2 การเปลี่ยนมุมมองของผู้มองคน

เดียวกัน

การเปลี่ยนมุมมองของผู้มองคนเดียวกันมี 2

ลักษณะคือ การเปลี่ยนขอบเขตการมอง และการเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง การเปลี่ยนมุมมอง
ทั้ง 2 ลักษณะนี้ ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกอ้างถึงเปลี่ยนไป ดังนั้นจึงต้องใช้รูปอ้างอิงที่
สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองใหม่นั้นได้ ถ้าใช้รูปศูนย์แล้ว จะไม่สามารถทราบได้ว่าการ
เปลี่ยนมุมมองเกิดขึ้น

4.1.1.3.3.2.1 การเปลี่ยนขอบเขตการมอง

การเปลี่ยนขอบเขตการมองมี 2 ลักษณะ

คือ การเปลี่ยนจากการมองตัวแสดงทีละตัวเป็นการมองเป็นกลุ่ม และการเปลี่ยนจาก
การมองตัวแสดงแบบเป็นกลุ่มเป็นการมองเพียงตัวเดียว

ก. การเปลี่ยนจากการมองตัวแสดงทีละตัวเป็นการมองเป็นกลุ่ม

ได้แก่การที่ผู้เล่าหรือตัวแสดงมองตัวแสดงหลายตัวที่เคยมีบทบาทตามลำพัง
มาประกอบกิจกรรมร่วมกันหรือมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเปลี่ยนมุมมองลักษณะนี้ต้องใช้
รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปเท่านั้น การใช้รูปศูนย์อาจทำให้ผู้ฟังนึกว่า หมายถึงตัวแสดงตัวใดตัวหนึ่งที่
เพิ่งถูกอ้างถึงไป

ในข้อมูลพบรูปอ้างอิงที่เกิดจากการเปลี่ยนจากการมองตัวแสดงทีละตัวเป็น
การมองเป็นกลุ่มทั้งหมด 7 รูป เป็นรูปแทนทั้งหมด แบ่งเป็น

1. บุรุษสรรพนาม 6 รูป หรือร้อยละ 85.71
2. คำเรียกใหม่ 1 รูป หรือร้อยละ 14.29

รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ รูปชี้ชัด รูปซ้ำ และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// nin3 kw: piəʔ2 miŋ3 maŋ2 liw6 ๘ kw:ŋ4 dip2 ne:1 / ๓4 pa:2

เขา พี่ชาย เข้า ไป ดู แล้ว (เขา) พุด สนิท ลก. แต่

nin3 ne:1 nuəʔ2 ʔc:ŋ6 piəʔ2 miŋ3 maŋ2 /.../wuə4 dzun2 ɲɔj1 nin3 buə1

เขา ของ น้องสาว อีก เข้า ไป ดู ที่นี้ เขา พวก

ʔi:1 muə5 ʔiəŋ1 kaʔ2 niə2 tsoʔ4 lam5 kəŋ3 kuən1 tɕiən4 //

2 พี่น้อง อยู่ ข้างนอก จับ ฮั้งข้าว ประตุ ปิด ไว้

‘พี่ชายของเขาเข้าไปดูในฮั้งข้าวแล้วบอกว่าสนิทดี แต่น้องสาวก็เข้าไปดูอีก...
ที่นพวกเขา, สองคนพี่น้อง, ซึ่งอยู่ข้างนอกก็จับประตุฮั้งข้าวปิดไว้’

/nin3 buə1 ʔi:1 muə5 ʔiəŋ1 kaʔ2 niə2/ ‘พวกเขา, สองคนพี่น้อง, ซึ่งอยู่
ข้างนอก’ เป็นรูปร่างถึงที่เกิดจากการเปลี่ยนมุมมองจากการมองตัวแสดงที่ละตัวเป็นการมอง
เป็นกลุ่ม

ข. การเปลี่ยนจากการมองตัวแสดงเป็นกลุ่มมาเป็นการมองเพียงตัวเดียว

ได้แก่ การที่ผู้เล่าหรือตัวแสดงเคยมองตัวแสดงชุดหนึ่งอย่างรวม ๆ แล้ว
เปลี่ยนไปมองตัวแสดงตัวหนึ่งในกลุ่มนั้นเพียงตัวเดียว จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนมุมมอง
ลักษณะนี้จะใช้รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปเป็นส่วนใหญ่ เพราะการใช้รูปศูนย์อาจทำให้เกิดความกำกวม
ขึ้นได้ โดยผู้ฟังไม่สามารถทราบได้ว่าจะมีการเปลี่ยนขอบเขตการมองเกิดขึ้น หรือทราบว่ามี
การเปลี่ยนขอบเขตการมอง แต่ไม่ทราบว่าจะกำลังพูดใคร

ในข้อมูลมีรูปร่างถึงที่เกิดจากการเปลี่ยนจากการมองตัวแสดงเป็นกลุ่มมา
เป็นการมองเพียงตัวเดียวทั้งหมด 17 รูป แบ่งเป็น

1. รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป 16 รูป หรือร้อยละ 94.12 แบ่งเป็น

1.1 รูปแทน 11 รูป หรือร้อยละ 64.71 แบ่งเป็น

1.1.1 บุรุษสรรพนาม 1 รูป หรือร้อยละ 5.88

1.1.2 คำเรียกใหม่ 9 รูป หรือร้อยละ 52.94

1.1.3 ลักษณะนาม 1 รูป หรือร้อยละ 5.88

1.2 รูปซ้ำ 5 รูป หรือร้อยละ 29.41

2. รูปศูนย์ 1 รูป หรือร้อยละ 5.88

รูปร่างถึงที่ไม่พบได้แก่ รูปชี้ชัด

ตัวอย่าง:

//ma:j3 ʔi:1 muə5 miən3 / nin3 ne:1 kə:6 ma:j3 ʔaw4 ne:1 //

มี 2 พี่น้อง คน เขา ของ พี่ชาย มี ภรรยา ลก.

‘ มีพี่น้อง 2 คน พี่ชายมีภรรยาแล้ว ’

/nin3 ne:1 kə:6/ ‘พี่ชายของเขา’ ปรากฏในตำแหน่งที่มีการเปลี่ยนมุมมอง
จากการมองตัวแสดงแบบเป็นกลุ่มเป็นการมองเพียงตัวเดียว

4.1.1.3.3.2.2 การเปลี่ยนจุดสนใจใน

การมอง

ได้แก่ การที่ผู้พูดเคยมองตัวแสดงตัว
หนึ่ง โดยมองจากลักษณะหรือสถานภาพด้านหนึ่ง แล้วเปลี่ยนไปมองลักษณะหรือสถานภาพด้านอื่น
แทน เช่น จากสถานภาพความสัมพันธ์อันก้ำกัฏาติ เป็นความเป็นเพศชายหรือหญิง เป็นต้น

เมื่อเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง ผู้พูด
จำเป็นต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะหรือสถานภาพใหม่ที่เพิ่งมองนั้นด้วย เพื่อให้สื่อสารกันได้
รู้เรื่อง ดังนั้นรูปอ้างอิงที่ใช้ได้ จึงมีแต่คำเรียกใหม่และรูปชี้ชัด (ซึ่งในการสนทนาจะต้องมีคำหลัก
เป็นคำเรียกใหม่ด้วย)

ในข้อมูลพบบรรูปอ้างอิงที่เกิดจากการ
เปลี่ยนจุดสนใจในการมองทั้งหมด 7 รูป เป็นรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปทั้งหมด แบ่งเป็น

1. คำเรียกใหม่ 5 รูป หรือร้อยละ 71.43
2. รูปชี้ชัด 2 รูป หรือร้อยละ 28.57

รูปอ้างอิงที่ไม่พบได้แก่ รูปศูนย์ รูปซ้ำ บุรุษสรรพนาม และลักษณนาม

ตัวอย่าง :

// ma:j3 ʔi:1 muə5 miəŋ3 / nin3 ne:1 kwə:6 ma:j3 ʔaw4 ne:1 //

มี 2 พี่น้อง คน เขา ของ พี่ชาย มี ภรรยา ลก.

nin3 ne:1 jiəw6 maj4 kə:ŋ3 ma:j3 ʔaw4/ lu:ŋ3 muəŋ6 muəŋ6 te:ŋ6 nin4

เขา ของ น้องชาย ไม่ ยัง มี ภรรยา กลางคืน มีด นิดหน่อย เขา

ʔəʔ4 miŋ3 dza:w2/ ɔ miŋ3 tiə3 ne:3 nə:ŋ1 la:ŋ6/... /

สข. ไป เกี้ยว (เขา) ไป ที่สอง ลน. หมูบ้าน

ma:j3 taw3 siəʔ4 muəŋ3 muəŋ6 ta:j3 taŋ4 tɕiəŋ4 na:j2 dam3 tɕaw4 tsuə4

มี ลน สาว คืน คืน มา ดัก ไว้ นั้น ครั้ง ทาง รอ

ɔ tɕiəŋ4 / m2 taw3 tɕə:n1 thaw6 wuə4 miŋ3 / nin3 ʔəʔ4 tsəʔ4 ɔ

(เขา) ไว้ นั้น ลน. พี่ชาย ถึง ที่นั้น ไป เขา สข. จับ (เขา)

tɕiəŋ4 kwə:ŋ4 wa:2 //

ไว้ พุด คำพูด

‘ มีพี่น้อง 2 คน พี่ชายมีภรรยาแล้ว แต่ น้องชายยังไม่มี พอดอนหัวค้ำก็ออกไป

เกี้ยว ไป เกี้ยวสาวที่หมู่บ้านถัดไป ที่นั่นมีผู้หญิงสาวคนหนึ่งมาดักรอเขา ระหว่างทางทุกคืน พอ

ผู้ชายคนนั้นไปถึงตรงนั้น เขาก็จับตัวไว้ด้วยกัน ’

/๓2 ta๑3 t๑:n1/ 'ผู้ขายคนนั้น' เป็นรูปร่างที่ที่เกิดจากการเปลี่ยนจุดสนใจในการมองของผู้เล่า โดยตอนแรก ผู้เล่าได้มองตัวแสดงตัวนั้นในฐานะที่เป็นน้องชายของตัวแสดงตัวหนึ่ง ต่อมาได้เปลี่ยนความสนใจไปมองที่ความเป็นผู้ขายของตัวแสดงตัวนั้น

ปัจจัยทางปริจเจกที่ทำให้เห็นแนวโน้มของการปรากฏของรูปร่างถึงอาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6 : ปัจจัยทางปริจเจก

ปัจจัยทางปริจเจก		จำนวน เต็ม	๘	รูปซ้ำ	รูปแทน	รูปชี้ชัด
รอยต่อของ ปริจเจก	1 รอยต่อระหว่างการบรรยายกับ คำพูดตรงของตัวแสดง	18	6	1	10	1
	2 รอยต่อระหว่างองค์ประกอบแต่ละ ส่วนของโครงเรื่อง	27	2	7	16	2
การแทรก โครงสร้าง	3 โครงสร้างที่แทรกระหว่าง การบรรยาย	12	1	2	9	-
	4 โครงสร้างที่แทรกในบทสนทนา	20	3	5	11	1
การเปลี่ยน ลักษณะ	5 การเปลี่ยนผู้มองในกลุ่มตัวแสดง	32	19	1	12	-
	6 การเปลี่ยนผู้มองระหว่าง ผู้เล่ากับตัวแสดง	50	12	7	28	3
	7 การเปลี่ยนจากการมองตัวแสดง ทีละตัวเป็นการมองเป็นกลุ่ม	7	-	-	7	-
การมอง	8 การเปลี่ยนจากการมองตัวแสดง เป็นกลุ่มเป็นการมองเพียงตัวเดียว	17	1	5	11	-
	9 การเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง	7	-	-	5	-

4.1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดง

ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดงต่างจากปัจจัยทางภาษา ตรงที่ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดงมีความเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับเนื้อหาสาระของนิทาน และสามารถทำให้เห็นแนวโน้มของการปรากฏของรูปร่างถึงที่ปรากฏรูปและรูปศูนย์เท่านั้น จากการศึกษาพบว่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดงมี 2 ประเภทคือ จำนวนตัวแสดง และระดับความสำคัญของตัวแสดง ปัจจัยทั้งสองอย่างมีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.1 จำนวนตัวแสดง

นิทานภาษาเมียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 เรื่อง นิทานแต่ละเรื่องมีจำนวนตัวแสดงไม่เท่ากัน เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างจำนวนตัวแสดงกับรูปร่างถึงแต่ละประเภทพบว่า จำนวนตัวแสดงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เห็นแนวโน้มของการปรากฏของรูปร่างถึงได้ เนื่องจากนิทานเรื่องที่มีตัวแสดงจำนวนน้อยมีแนวโน้มที่จะใช้รูปศูนย์ในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าเรื่องที่มีตัวแสดงมากกว่า และใช้รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปน้อยกว่าด้วย ตารางที่ 7 จะแสดงสัดส่วนระหว่างจำนวนตัวแสดงและจำนวนรูปร่างถึงทั้ง 2 ประเภทในนิทานทั้ง 5 เรื่อง โดยจะเรียงลำดับจากเรื่องที่มีตัวแสดงน้อยไปเรื่องที่มีตัวแสดงมาก

ตารางที่ 7 : สัดส่วนระหว่างจำนวนตัวแสดงและจำนวนรูปร่างถึง 2 ประเภท คือ รูปร่างถึงที่ปรากฏรูปและรูปศูนย์

นิทาน	จำนวนตัวแสดง	รูปร่างถึงที่ปรากฏรูป	รูปศูนย์
เรื่องที่ 1	2	23 (27.06%)	62 (72.94%)
เรื่องที่ 4	4	26 (35.62%)	47 (64.38%)
เรื่องที่ 2	4	36 (48.00%)	39 (52.00%)

นิทาน	จำนวนตัวแสดง	รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป	รูปศูนย์
เรื่องที่ 5	6	66 (47.14%)	74 (52.86%)
เรื่องที่ 3	8	81 (54.00%)	69 (46.00%)

เมื่อนำนิทานแต่ละเรื่องมาเปรียบเทียบกันปรากฏว่า นอกจากนิทานเรื่องที่ 2 แล้ว นิทานเรื่องที่มีตัวแสดงน้อยจะใช้รูปศูนย์ในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าเรื่องที่ มีตัวแสดงมากกว่า และใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปน้อยกว่าด้วย เช่นนิทานเรื่องที่ 3 มีตัวแสดง 8 ตัว มีรูปศูนย์ร้อยละ 46 และรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปร้อยละ 54 แต่นิทานเรื่องที่ 1 มีตัวแสดง 2 ตัว มีรูปศูนย์ร้อยละ 72.94 และรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปร้อยละ 27.06 นั้นแสดงว่า อัตราการปรากฏของรูปอ้างอิงทั้งสองประเภทมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามจำนวนของตัวแสดง

ส่วนนิทานเรื่องที่ 2 นั้น มีตัวแสดง 4 ตัว แต่มีรูปอ้างอิงแต่ละประเภทปรากฏในอัตราใกล้เคียงกับเรื่องที่ 5 ซึ่งมีตัวแสดง 6 ตัว จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ตัวแสดงทั้ง 4 ตัวในนิทานเรื่องที่ 2 นี้มักปรากฏอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ดังนั้นถึงแม้ตัวแสดงบางตัวจะไม่ได้มีพฤติกรรมอะไร แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าจะถูกอ้างอิงในขณะนั้น จึงต้องใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปมากเป็นพิเศษ

4.1.2.2 ระดับความสำคัญของตัวแสดง (participant rank)

โดยทั่วไปในนิทานแต่ละเรื่องจะมีตัวแสดงมากกว่า 1 ตัว ตัวแสดงแต่ละตัวอาจมีความสำคัญเท่ากันบ้างไม่เท่ากันบ้าง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้กำหนดเป็นสมมติฐานขึ้นว่า ตัวแสดงที่มีความสำคัญมาก ๆ เช่น พระเอก, นางเอก น่าจะได้รับการอ้างอิงบ่อยครั้งกว่าตัวแสดงที่มีความสำคัญน้อยกว่าเช่น ตัวประกอบ จากการศึกษาความถี่ในการใช้รูปอ้างอิงสำหรับตัวแสดงแต่ละตัวพบว่า จำนวนของรูปอ้างอิงสามารถใช้เป็นเกณฑ์แบ่งระดับความสำคัญของตัวแสดงได้เป็น 3 ระดับคือ ตัวเอก ตัวรอง และตัวประกอบ ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงการใช้ความถี่ในการอ้างอิงเป็นเกณฑ์ในการตัดสินระดับความสำคัญของตัวแสดง

4.1.2.2.1 การตัดสินระดับความสำคัญของตัวแสดง

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความถี่ที่ตัวแสดงถูกอ้างอิงถึงสามารถใช้ในการตัดสินระดับความสำคัญของตัวแสดงได้ ดังนี้

1. ตัวเอก คือ ตัวแสดงที่มีความถี่ของการถูกอ้างอิงถึงมากที่สุด
2. ตัวรอง คือ ตัวแสดงที่มีความถี่ในการถูกอ้างอิงถึงไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของตัวเอก แต่ไม่เกิน 2 ใน 3
3. ตัวประกอบ คือ ตัวแสดงที่มีความถี่ของการถูกอ้างอิงถึงไม่เกิน 1 ใน 3 ของตัวเอก

ตัวอย่าง :

นิทานเรื่องที่ 2 (คเรื่องย่อที่บทที่ 1 หน้า 9) มีตัวแสดง 4 ตัว ตัวแสดงแต่ละตัวมีความถี่ของการถูกอ้างอิงถึงดังนี้

ตัวแสดงตัวที่ 1 (คนเข้าคนหนึ่ง) ถูกอ้างอิงถึงมากที่สุดคือ 36 ครั้ง จึงเป็นตัวเอก
ตัวแสดงตัวที่ 2 (น้องสาว) ถูกอ้างอิงถึง 33 ครั้ง ซึ่งมากกว่า 2 ใน 3 ครั้งของตัวเอก (24 ครั้ง) จึงเป็นตัวเอกด้วยเช่นกัน

ตัวแสดงตัวที่ 3 (แม่) ถูกอ้างอิงถึง 19 ครั้ง ซึ่งมากกว่า 1 ใน 3 ครั้งของตัวเอก (12 ครั้ง) แต่ไม่ถึง 2 ใน 3 ครั้ง จึงเป็นตัวรอง

ตัวแสดงตัวที่ 4 (แม่มด) ถูกอ้างอิงถึง 9 ครั้ง ซึ่งไม่ถึง 1 ใน 3 ครั้งของตัวเอก จึงเป็นตัวประกอบ

ตารางที่ 8-12 จะแสดงระดับความสำคัญของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทานทั้ง 5 เรื่องที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งจะแสดงความถี่ที่ตัวแสดงเหล่านั้นถูกอ้างอิงถึง

ตารางที่ 8 : ระดับความสำคัญและความถี่ของการถูกอ้างอิงถึงของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทานเรื่องที่ 1

ตัวแสดง	ระดับความสำคัญ	ความถี่ในการถูกอ้างอิงถึง
เทวดา	ตัวเอก	39
สองแม่ลูก	ตัวเอก	46

ตารางที่ 9 : ระดับความสำคัญและความถี่ของการถูกอ้างอิงของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทาน เรื่องที่ 2

ตัวแสดง	ระดับความสำคัญ	ความถี่ในการถูกอ้างอิง
คนเข้า	ตัวเอง	36
น้องสาว	ตัวเอง	33
แม่มด	ตัวรอง	19
แม่	ตัวประกอบ	9

ตารางที่ 10 : ระดับความสำคัญและความถี่ของการถูกอ้างอิงของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทาน เรื่องที่ 3

ตัวแสดง	ระดับความสำคัญ	ความถี่ในการถูกอ้างอิง
นกขุนทอง	ตัวเอง	58
แม่นกขุนทอง	ตัวประกอบ	15
นกกา	ตัวรอง	27
นกกก	ตัวรอง	21
นกเอี้ยง	ตัวรอง	24
นกแซงแซว	ตัวรอง	21
จิ้งชาน	ตัวประกอบ	9
ญาติมิตรของจิ้งชาน	ตัวประกอบ	10

ตารางที่ 11 : ระดับความสำคัญและความถี่ของการถูกอ้างอิงของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทาน เรื่องที่ 4

ตัวแสดง	ระดับความสำคัญ	ความถี่ในการถูกอ้างอิง
คนเฝ้า	ตัวเอก	31
จันลิว	ตัวเอก	21
ชาวบ้าน	ตัวประกอบ	9
ผี	ตัวรอง	12

ตารางที่ 12 : ระดับความสำคัญและความถี่ของการถูกอ้างอิงของตัวแสดงแต่ละตัวในนิทาน เรื่องที่ 5

ตัวแสดง	ระดับความสำคัญ	ความถี่ในการถูกอ้างอิง
สาวนางไม้	ตัวเอก	72
น้องชาย	ตัวเอก	57
พี่ชาย	ตัวประกอบ	8
พ่อแม่ของนางไม้	ตัวประกอบ	5
ปู่นางไม้	ตัวประกอบ	2
คนทรง	ตัวประกอบ	2

จากตารางทั้ง 5 จะเห็นว่าในนิทานเรื่องที่มีตัวแสดงจำนวนมากนั้น ตัวแสดงหลายตัวอาจมีระดับความสำคัญเท่ากันได้ แต่จะมีความเด่นไม่เท่ากัน เพราะความถี่ในการถูกอ้างอิงไม่เท่ากัน เช่น ตัวแสดงตัวที่ 1 และ 2 ในนิทานเรื่องที่ 2

ต่างก็เป็นตัวเอก แต่ตัวแสดงตัวที่ 1 เค้นกว่าเพราะถูกอ้างถึงมากกว่า

จะเห็นได้ว่า นิทานทกเรื่องจะมีตัวเอก 1-2 ตัว และมีตัวรองกับตัวประกอบ 1-4 ตัว อย่างไรก็ตามนิทานบางเรื่องก็ไม่มีตัวรองหรือตัวประกอบ เช่นนิทานเรื่องที่ 1 ไม่มีทั้งตัวรองและตัวประกอบ มีเพียงตัวแสดง 2 ตัวที่มีระดับความสำคัญเท่ากัน ส่วนนิทานเรื่องที่ 5 ไม่มีตัวรองมีแต่ตัวประกอบ

เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างจำนวนตัวแสดงแต่ละระดับกับจำนวนตัวแสดงทั้งหมดของเรื่อง พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่น เมื่อเปรียบเทียบนิทานเรื่องที่ 1 กับเรื่องที่ 3 จะเห็นว่า นิทานเรื่องที่ 1 มีตัวแสดง 2 ตัว และตัวแสดงทั้งสองต่างก็มีระดับความสำคัญเท่ากัน ส่วนนิทานเรื่องที่ 3 มีตัวแสดง 8 ตัว แต่มีตัวเอกเพียง 1 ตัวเท่านั้น แสดงว่า จำนวนตัวแสดงแต่ละระดับไม่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามจำนวนตัวแสดงทั้งหมดของเรื่อง

4.1.2.2.2 การใช้รูปอ้างอิงแต่ละประเภทของตัวแสดงแต่ละระดับ

จากการศึกษาพบว่า ตัวแสดงที่มีความสำคัญต่างกัน มีแนวโน้มที่จะใช้รูปอ้างอิงแต่ละประเภทมากน้อยต่างกันด้วย ตารางที่ 13 จะแสดงอัตราเฉลี่ยเป็นร้อยละของการใช้รูปอ้างอิงแต่ละประเภทของตัวแสดงที่มีความสำคัญแต่ละระดับ

ตารางที่ 13 : อัตราเฉลี่ยเป็นร้อยละของการใช้รูปอ้างอิงแต่ละประเภทของตัวเอก ตัวรอง และตัวประกอบในนิทานทั้ง 5 เรื่อง

ตัวแสดง	จำนวนเต็มของรูปอ้างอิง	รูปศูนย์	รูปซ้ำ	รูปแทน	รูปชี้ชัด
ตัวเอก	393	60.81%	3.31%	33.33%	2.54%
ตัวรอง	124	39.52%	20.97%	37.90%	1.61%
ตัวประกอบ	69	42.03%	20.29%	37.68%	

ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ตัวรองและตัวประกอบ มีแนวโน้มที่จะใช้รูปอ้างอิงประเภทต่าง ๆ ในอัตราใกล้เคียงกัน แต่ต่างจากตัวเอกมาก

ตัวเอกจะถูกอ้างอิงถึงโดยรูปศูนย์ในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าตัวรองและตัวประกอบ คือประมาณร้อยละ 60.81 ขณะที่ตัวรองและตัวประกอบจะใช้เพียงร้อยละ 39.52 และ 42.03 เท่านั้น

ในทางกลับกัน ตัวรองและตัวประกอบก็ใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏโดยเฉพาะรูปซ้ำในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าตัวเอกมาก คือประมาณร้อยละ 20 ส่วนตัวเอกจะใช้เพียงประมาณร้อยละ 3.31 เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ตัวแสดงทุกระดับมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแทนในอัตราใกล้เคียงกัน คือประมาณร้อยละ 30 เศษ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวรองและตัวประกอบนั้นถูกอ้างอิงด้วยความถี่ที่ต่างกันมาก แต่กลับใช้รูปอ้างอิงประเภทต่าง ๆ ในอัตราเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

4.2 ลักษณะการปรากฏของรูปอ้างอิงแต่ละประเภท

ในหัวข้อ 4.1 ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า มีปัจจัยหลายประเภทที่สามารถทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปอ้างอิง ซึ่งหมายความว่า รูปอ้างอิงแต่ละประเภทมีแนวโน้มที่จะปรากฏภายใต้สถานการณ์หรือปัจจัยที่ต่างกัน ลักษณะการปรากฏของรูปอ้างอิงแต่ละประเภทอาจสรุปได้ดังนี้

4.2.1 รูปศูนย์

รูปศูนย์เป็นรูปอ้างอิงที่ถูกใช้มากที่สุด เพราะโดยทั่วไป ตัวแสดงแต่ละตัวมักจะถูกอ้างอิงอย่างต่อเนื่องเป็นช่วง ๆ และเนื้อหาของนิทานก็มีส่วนช่วยในการตีความว่าเหตุการณ์ในขณะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ดังนั้น ถ้าไม่มีปัจจัยอื่นใดที่อาจทำให้เกิดความกำกวม รวมทั้งผู้เล่าไม่ต้องการเน้นย้ำตัวแสดงตัวนั้น ผู้เล่ามักใช้รูปศูนย์อ้างอิงถึงตัวแสดงตัวนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซาก สถานการณ์ดังกล่าวมักเกิดขึ้นใน 2 กรณี คือ 1. เมื่อรูปอ้างอิงรูปนั้น ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค และอ้างอิงถึงตัวแสดงตัวเดียวกับประธานของประโยคที่ผ่านมา (ดูหัวข้อ ข. หน้า 58) และ 2. เมื่อรูปอ้างอิงรูปนั้นเป็นบุรุษที่ 1 หรือ บุรุษที่ 2 (ดูหัวข้อ 4.1.1.1.2)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า รูปศูนย์นี้มีข้อจำกัดในการใช้ออกหลายประการเช่นกัน เพราะรูปศูนย์มีลักษณะเป็นการละไว้ในฐานที่เข้าใจ ดังนั้นจึงไม่สามารถให้ข้อมูลหรือสาระใดๆเกี่ยวกับตัวแสดงเลย ด้วยเหตุนี้ รูปศูนย์จึงใช้ได้เฉพาะเมื่อการอ้างอิง

มีความชัดเจนเพียงพอ ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจตรงกันว่ากำลังพูดถึงใครหรืออะไร ซึ่งนั่นหมายความว่าสิ่งที่ถูกอ้างอิงจะต้องมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นข้อมูลเก่าและมีความชี้ชัดเสมอ

นอกจากนั้น แม้ว่าสิ่งที่ถูกอ้างอิงจะเป็นข้อมูลเก่าและมีความชี้ชัดแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้รูปศูนย์ได้เสมอไป ทั้งนี้เพราะ มีบางกรณีที่ใช้รูปศูนย์แล้ว ประโยคจะผิดไวยากรณ์ เช่น เมื่อรูปอ้างอิงทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลังบุพบท และในบางกรณี ใช้รูปศูนย์แล้ว จะไม่สามารถสื่อสารที่ต้องการได้ เช่น เมื่อรูปอ้างอิงทำหน้าที่เป็นหัวข้อ (topic) ของประโยค และเมื่อมีการเปลี่ยนมุมมอง

4.2.2 รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป

รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูป เป็นรูปอ้างอิงที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงได้ด้วยตัวของมันเอง และสามารถตีความให้สมบูรณ์ได้อีกโดยพึ่งพารูปเดิมและบริบท ดังนั้นจึงสามารถใช้ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดความกำกวมได้ง่ายหรือเมื่อผู้เล่าต้องการเน้นย้ำตัวแสดงแล้ว ผู้เล่านิยมที่จะใช้รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปมากกว่ารูปศูนย์

รูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปมีจำนวน 232 รูป แบ่งย่อยเป็น 3 ประเภทคือ 1. รูปซ้ำ 2. รูปแทน 3. รูปชี้ชัด รูปอ้างอิงทั้ง 3 ประเภทนี้บางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่โดยทั่วไป รูปอ้างอิงแต่ละประเภทจะใช้เพื่อสนองวัตถุประสงค์หลักที่ต่างกันคือ

1. รูปซ้ำ ใช้ในการแนะนำตัวแสดงอีกครั้งหลังจากไม่ได้ถูกอ้างอิงมานาน หรือเพื่อเน้นย้ำตัวแสดง

2. รูปแทน ใช้เพื่อสนองวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

ก. ใช้แทนรูปเอ่ยถึงเพื่อไม่ต้องเอ่ยรูปนั้นซ้ำกันทุก ๆ ครั้งในการอ้างอิงตัวแสดง

ข. ใช้เมื่อผู้พูดจำเป็นต้องให้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับตัวแสดงเนื่องจากการเปลี่ยนลักษณะการมองเห็น

3. รูปชี้ชัด ใช้เพื่อเน้นการเจาะจงตัวแสดง

ลักษณะการปรากฏของรูปอ้างอิงทั้ง 3 ประเภทมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 รูปซ้ำ

รูปซ้ำเป็นรูปอ้างอิงที่ซ้ำรูปค่านามที่ปรากฏเพียงคำเดียวหรือค่านามที่เป็นคำหลักของรูปเอ่ยถึงหรือคำเรียกใหม่ที่มีส่วนขยาย จากคุณสมบัติดังกล่าวทำให้รูปซ้ำใช้ไม่ได้ในสถานการณ์ 2 ประเภทคือ 1. เมื่อเป็นบุรุษที่ 1 หรือ 2 (ดูหัวข้อ 4.1.1.1.2)

และ 2. เมื่อผู้พูดเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง (ดูหัวข้อ 4.1.1.3.3.2.2)

รูปซ้ำมีจำนวนทั้งสิ้น 49 รูป แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. รูปซ้ำที่ไม่เพิ่มส่วนขยายใหม่ และ 2. รูปซ้ำที่เพิ่มส่วนขยายใหม่ ความแตกต่างระหว่างรูปซ้ำทั้ง 2 ประเภท คือ รูปซ้ำที่ไม่เพิ่มส่วนขยายใหม่จะมีความหมายเท่ารูปเดิม และเกิดขึ้นเพราะผู้เล่าต้องการทบทวนความจำเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้นอีกครั้ง ส่วนรูปซ้ำที่เพิ่มส่วนขยายใหม่จะมีความหมายบางส่วนต่างออกไป และเกิดจากการที่มีการเปลี่ยนลักษณะการมองเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้น

ส่วนใหญ่ รูปซ้ำที่ไม่เพิ่มส่วนขยายใหม่จะถูกใช้ในการทบทวนให้หนักถึงตัวแสดงอีกครั้ง หลังจากที่ไม่ได้ถูกอ้างถึงมานาน หรือเมื่อผู้เล่าต้องการเน้นย้ำตัวแสดงตัวนั้น เนื่องจากอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนองค์ประกอบของโครงเรื่อง (ดูหัวข้อ 4.1.1.3.1)

ส่วนรูปซ้ำที่เพิ่มส่วนขยายใหม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการเปลี่ยนลักษณะการมองเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้น ทั้งที่เป็นารเปลี่ยนผู้มอง และเปลี่ยนมุมมอง

4.2.2.2 รูปแทน

รูปแทนเป็นรูปภาษาที่นำมาใช้แทนรูปเอ่ยถึงเพื่อไม่ต้องใช้รูปเอ่ยถึงนั้นซ้ำ ๆ กันทุกครั้งเมื่อจะอ้างถึงตัวแสดง หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องให้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับตัวแสดง

ในข้อมูลมีรูปแทนทั้งหมด 172 รูป แบ่งย่อยเป็น 3 ประเภท คือ บุรุษสรรพนาม ลักษณะนาม และคำเรียกใหม่ รูปอ้างถึงย่อยทั้ง 3 ประเภท มีลักษณะการปรากฏดังนี้

4.2.2.2.1 บุรุษสรรพนาม

บุรุษสรรพนามเป็นรูปอ้างถึงที่ใช้แทนรูปเอ่ยถึง เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซาก โดยจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงเพียงบางประการ เช่น บุรุษและพจน์ ดังนั้นบุรุษสรรพนามจึงใช้ได้เฉพาะเมื่อการอ้างถึงมีความชัดเจนดีพอ ซึ่งหมายความว่าสิ่งที่ถูกอ้างถึงต้องมีสาระเป็นข้อมูลเก่า และมีความชัดเจนเท่านั้น

จากคุณสมบัติของบุรุษสรรพนามดังกล่าว ทำให้บุรุษสรรพนามไม่สามารถใช้ได้ ในกรณีที่ ผู้พูดหรือผู้เล่าจำเป็นต้องให้ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแสดง เช่น เมื่อมีการเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า บุรุษสรรพนามมีวัตถุประสงค์ในการใช้เหมือนรูปศูนย์ 1 ประการคือ ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากในการที่จะต้องใช้รูปเอ่ยถึง

หรือรูปซ้ำทุกครั้งในการอ้างอิงตัวแสดง นอกจากนั้นทั้งบุรุษสรรพนามและรูปศูนย์ยังมีข้อบังคับในการใช้เหมือนกัน คือใช้ได้เมื่อการอ้างอิงมีความชัดเจนพอ โดยสิ่งที่ถูกอ้างอิงต้องมีสาระเป็นข้อมูลเก่า และมีความชัดเจนเท่านั้น แต่บุรุษสรรพนามจะถูกใช้มากกว่าเมื่อมีปัจจัยอื่นที่ทำให้ผู้พูดหรือผู้เล่าไม่สามารถใช้รูปศูนย์ได้ ปัจจัยดังกล่าวมี 2 กรณีคือ

ก. เมื่อใช้รูปศูนย์แล้ว ประโยคจะผิดไวยากรณ์ เช่น เมื่อรูปอ้างอิงทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลังบุพบท

ข. เมื่อผู้เล่าต้องการเน้นตัวแสดง เช่น เมื่อมีการสอดแทรกโครงสร้าง หรือมีการเปลี่ยนขอบเขตการมอง เป็นต้น

บุรุษสรรพนามอาจแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ บุรุษสรรพนามที่ไม่มีส่วนขยาย และบุรุษสรรพนามที่มีส่วนขยาย

จากข้อมูลปรากฏว่า บุรุษสรรพนามที่ไม่มีส่วนขยายนั้น จะมีความถี่ในการปรากฏสูงกว่า ทั้งนี้เพราะ บุรุษสรรพนามที่ไม่มีส่วนขยายสามารถใช้แทนรูปอ้างอิงได้ ในสถานการณ์ที่ไม่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแสดงอีก ส่วนบุรุษสรรพนามที่มีส่วนขยายสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เด่น จึงนิยมใช้อ้างอิงสิ่งที่เป็นข้อมูลบทวน

4.2.2.2.2 ลักษณะนาม

ลักษณะนามเป็นรูปอ้างอิงที่ใช้หลังจากที่ผู้เล่าได้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกอ้างอิงครบถ้วนแล้วจากรูปเดิม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำนามหรือนามวลีพหูพจน์ โดยลักษณะนามที่เป็นรูปอ้างอิงรูปแรกของตัวแสดงแต่ละตัว จะเกิดจากการเปลี่ยนขอบเขตการมองจากการมองตัวแสดงเป็นกลุ่มมาเป็นการมองเนื่องตัวเดียว ลักษณะนามที่ใช้เป็นรูปแทนลักษณะนี้ จะมีคำบอกจำนวนหรือไม่ก็ได้ แต่จะไม่มีคำบ่งชี้ ส่วนลักษณะนามที่ใช้เป็นรูปแทนต่อ ๆ มาที่ยังอ้างอิงตัวแสดงตัวเดิมจะต้องมีคำบ่งชี้ด้วยเสมอ

จากข้อมูลพบว่า ผู้พูดไม่นิยมใช้ลักษณะนามติดต่อกันหลาย ๆ ประโยค และเมื่อหยุดใช้ไปแล้วมักจะไม่นำกลับมาใช้อีก เพราะลักษณะนามจะปรากฏได้เมื่อมีสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น

4.2.2.2.3 คำเรียกใหม่

คำเรียกใหม่เป็นรูปอ้างอิงที่เป็นคำนามรูปใหม่ หรือมีคำหลักเป็นคำนามรูปใหม่ ที่ถูกนำมาใช้เรียกตัวแสดงตัวเก่าที่เคยถูกอ้างอิงมาแล้ว โดยคำเรียกใหม่จะเป็นคำที่ใช้เรียกตัวแสดง จากลักษณะหรือสถานภาพด้านใหม่ ซึ่งต่างจากที่เคยมองไว้ในตอนแรก จากคุณสมบัติของคำเรียกใหม่นี้เอง ที่ทำให้คำเรียกใหม่ใช้ได้เฉพาะ เมื่อมีการเปลี่ยน

ลักษณะการมองเกิดขึ้นเท่านั้น และการเปลี่ยนลักษณะการมองที่ทำให้เกิดคำเรียกใหม่มากที่สุด ได้แก่ การเปลี่ยนจุดสนใจในการมอง (ดูหัวข้อ 4.1.1.3.3.2.2)

4.2.2.3 รูปชี้ชัด

รูปชี้ชัด เป็นรูปอ้างอิงที่ให้ความหมายชี้ชัด และเจาะจงลงไปถึง ตัวแสดงที่ต้องการอ้างอิง โดยมีนัยปฏิเสธตัวอื่นที่เหลือทั้งหมด ดังนั้น รูปชี้ชัดจึงมีข้อจำกัดในการใช้มาก โดยใช้ได้เฉพาะเมื่อการอ้างอิงมีความเจาะจงถึงตัวแสดงตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้น

การที่ผู้เล่าจะเจาะจงตัวแสดงตัวใดตัวหนึ่ง ผู้เล่าจะต้องใช้รูปอ้างอิงที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงตัวนั้นได้ชัดเจน ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปชี้ชัดก็ได้ จากข้อมูลพบว่า รูปชี้ชัดและรูปแทนก็สามารถใช้เจาะจงตัวแสดงได้ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ผู้เล่านิยมที่จะเน้นความเจาะจงโดยการเติมคำบ่งชี้ (demonstrative determiner) ลงไปข้างหน้ารูปอ้างอิง

ในข้อมูล มีรูปชี้ชัดจำนวน 11 รูป แบ่งย่อยเป็น 2 ประเภท คือ คำบ่งชี้ และรูปอ้างอิงที่มีคำบ่งชี้ขยาย

รูปชี้ชัดที่เป็นคำบ่งชี้อย่างเค็ชวั้น มีที่ใช้จำกัดกว่า เพราะไม่ให้ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวแสดงเลย นอกจากความชี้ชัดและเจาะจงเท่านั้น ส่วนรูปอ้างอิงที่มีคำบ่งชี้ขยายจะมีคำหลักเป็นคำนาม จึงสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแสดงได้ครบถ้วน คำบ่งชี้จะใช้ได้เฉพาะเมื่อมีรูปเดิมอยู่ในประโยคที่ติดกันเท่านั้น และสามารถใช้รูปอ้างอิงที่มีคำบ่งชี้ขยายแทนได้

4.3 สรุป

ในบทนี้ได้แสดงให้เห็นว่า มีปัจจัยหลายประเภทที่ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของรูปอ้างอิง ว่ารูปอ้างอิงแต่ละประเภทมักจะปรากฏหรือไม่ปรากฏในสถานการณ์อย่างไร ปัจจัยดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยทางภาษาและปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดง ปัจจัยทางภาษาสามารถอธิบายการปรากฏของรูปอ้างอิงได้ทุกประเภท และละเอียดกว่ามาก ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับตัวแสดงสามารถอธิบายได้เพียงความแตกต่างระหว่างรูปอ้างอิงที่ปรากฏรูปและรูปศูนย์เท่านั้น

ส่วนความแตกต่างของลักษณะการปรากฏของรูปอ้างอิงแต่ละประเภท ในหัวข้อ 4.2 นั้น ทำให้มองเห็นปัจจัยการปรากฏของรูปอ้างอิงที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.1 ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า

การที่รูปร่างถึงปรากฏได้หรือไม่ได้ในตำแหน่งบางตำแหน่งนั้น มีปัจจัย 2 ด้านคือ ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของรูปร่างแต่ละรูป และปัจจัยที่เป็นลักษณะหรือคุณสมบัติของตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง